

FOAIE ILUSTRATĂ PENTRU FAMILIE
APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ

Prin pomii e ciripit și cânt,
Vezduhu-î plin de-un roșu soare,
Și salciile 'n albă floare —
E pace în cer și pe pământ,
Resuflul cald al primăverii
Adus-a zilele 'nvierii.

Și cât e de frumos în sat!
Creștinii vin tăcuți din vale
Și doif de se 'ntâlnește în cale
Ișf dîc: Hristos a înviat!
Și ride-atîta sîrbîtoare
Din chipul lor cel ars de soare.

Și-un vînt de-abea elîtinîtor
Șoptește prin vezduh cuvinte:
— E glasul celor din morminte,
E sgomotul sburării lor,
Și pomii frunțile-și scoboară
Că Duhul sfînt prin aer sboară.

E liniște. Si din altar
Cîntarea 'n stihuri repetate
Departate pînă 'n văi străbate —
Si clopotele cîntă rar:
Ah, Doamne! Să le-auđi din vale
Cum rid a drag și plîng a jale!

Biserica, pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că 'ntreaga lume este plină
De-acelaș gînd, din cer adus:
În fapta noastră ne e soartea
Și viața este tot, nu moartea.

Pe deal se sue 'n cetișor
Neveste tinere și fete,
Bîtrîni cu iarna vieții 'n plete
Și 'n cet, în urma tuturor
Veđi șovîind câte-o bîtrînă
Cu micul ei nepot de mînă...

Ah, iar în minte mi-al venit
Tu, mama micilor copile!
Eă știu că și 'n aceste zile
Tu plîngi pe-al tău copil dorit!
La zîmbet cerul azi ne chiamă
Sunt Paștele! Nu plînge, mamă!

G. Coșbuc.

SĂRBĂTORILE ÎNVIERII

Clopotul cel mare de la Mitropolie vestește lumea, că se apropie ora învierii, și sunetul lui străbate prin liniștea nopții răcoroase până departe spre Vitan, spre Colentina, spre Herăstrău și spre Grozăvești. Sunetul acesta greoiu, trăgănat și rar bătut e atât de sărbătoresc, încât par'că vine din altă lume, ca să înăbușe glasul frivol al necredincioșilor, și stradele se umplu încetul cu încetul de oameni, dintre care mulți numai din Paști în Paști se mai duc la biserică.

Bucureștii, orașul mare, sgomotos și afară din cale întins, n'au o biserică încăpătoare, în care miile de oameni ar putea să se adune în fața altarului și să facă împreună procesiunea învierii, cel mai însemnat act în viața noastră bisericească. Acum însă, de înviere, ei se îndesuiesc prin bisericile mici și stați în fumul lumânărilor, ca să poată lua anafora de Paști din mâna preotului.

La miezul-noptii, detunătura de tun vestește începerea serviciului divin. E un moment înălțător, când clopotele încep să cânte de-odată de la trei sute de biserici ale Bucureștilor, iar cântecul lor s'amestecă prin noapte cu sfintele tropare ale învierii ce răsună de prin biserici. Din vreme în vreme bubuiturile tunurilor de pe Dealul-Spirei umplu văzduhul, par'că ar voi să deștepte morții din morminte, căci a sosit ziua învierii.

La două-spre-zece ceasuri, Regele însoțit de suita Sa intră în Catedrală. Biserica Mitropoliei e înțesată de lume. Regele asistă la înviere, iar după ce serviciul e terminat, El ciocnește un ou roșu cu Metropolitul, cu ofițerii și cu soldații cari sunt de față, rostindu-le cuvintele «Christos a înviat!

— «Adevărat că a înviat!» Înainte de plecare, după un vechi obicei al Domnilor noștri, Regele subscrie cu propria-i mână un capitol din evangheliile învierii, care e scris cu mâna anume și rămâne ca document al credinței noastre în Arhivele Mitropoliei. În tot timpul serviciului, tunurile vorbesc, se perindă legendarele o sulă și una de detunături.

După ce s'a împărțit apoi anafora, creștinii se risipesc și stradele se umplu de lumînări aprinse.

Un amestec feeric de fel de fel de oameni, toți pătrunși de cucernicia credinței lor, veseli, cu inimile înălțate și plini de solemnitatea momentului în care ei își amintesc biruința de veci a Dumnezeuului-om. În această noapte porțile raiului sunt deschise și cei ce mor în această noapte merg nejudecați în raiul lui Hristos, căci el în noaptea aceasta ocrotește pe toți ai săi și iartă totul! Frumoasă și plină de poezie e această credință!

Și cum se întorc oamenii de la biserică, lumânările aprinse — semnul biruinței binelui asupra răului și-a morții asupra vieții — ard într-una și fericit acela, care poate să ajungă pân'acasă fără ca vântul să-i stingă lumînarea; fericiți mai ales copiii, cărora li s'a dat voie

să iee parte la această sărbătoare de noapte, al căreia farmec numai odată pe an pot să-l simtă. Atunci cântă haine nouă și se mândresc cu ele, atunci cântă ei în biserică Christos a înviat, atunci numără ei loviturile tunurilor, strigând după fie-care bubuit un puternic Ura!

Christos a înviat!

DE LA ÎNVIERE.

De aici înainte vin la rând ouăle roșii și cozonacii.

Țiua învierii e țiua Domnului. «Bucurați-vă și vă veseliți», ȓice scriptura, «în pace și iubire!» În aceeaș ȓi creștinii s'adună risipiții familiei vin să petrecă sfintele țile în mijlocul familiei lor. După ce s'a dat lui Dumnezeuțe i se cuvine lui Dumnezeuțu, omul dă omului ce i se cuvine. Țiua Paștilor la oraș e o ți de mese familiare.

Nu-i vorba, postul cel mare și proverbial de lung pe aici pe la oraș trece cam pe nesimțite, dar săptămăna pa-

mee tinără, voinică și harnică, a ostenit din greș patru țile de a rândul, ca masa să fie ca de Paști, căci Dumniului nu e dintre cei ce se lasă să fie mult poțtiț, și vin bătrăni, ba vin cumetrii și cuscrii și finii și

alte rude — căci așa e obiceiul ȓin strămoși — s'adună cu toții, căci Bucureștii sunt mari și rudele se vȓd rar și nu pot să fie adunate la un loc de cât

asa la țile mari. Număi odată sunt Paștele în an! Ișȓ țic rubedeniile și la Paști se întâlnesc cu toții ca să ciocnească oul roșu și se închine :

Christos a 'nviat!

Nu li-e însă tuturor dat să-șȓ poată petrece sfintele sȓrbători în familie.

Atăta pagubă!

Paștile tot Paști rămă, cum țice cântarea : Paștile Domnului Paștile !

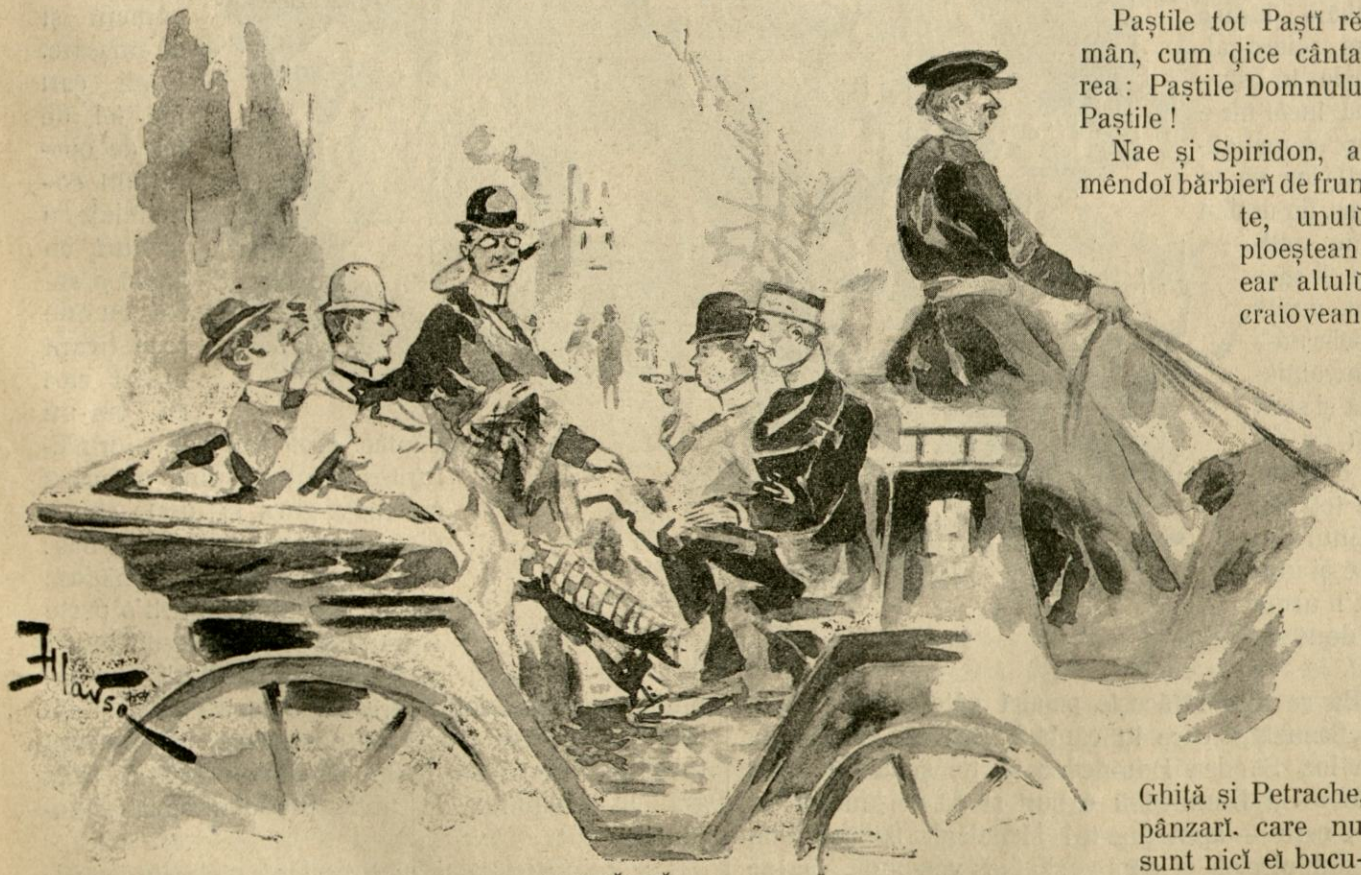
Nae și Spiridon, amȓdoi bărbieri de frunte, unul ploștean, ear altul ȓraiovean,

Ghiță și Petrache, pânzari, care nu sunt niț ei bucureșteni, aș luat de

mult înțelegere cu Costică de la băcănia din colț, ca de Paști să petrecă împreună o ți bună la Herestrău.

CHRISTOS A INVIAT ȘI LA MULȚI ANI

LA HERESTRĂU!

timilor și mai ales Vinerea cea mare și țiua de ajun aș dres poțta de dulce, și stăpăna casei, fe-

mult înțelegere cu Costică de la băcănia din colț, ca de Paști să petrecă împreună o ți bună la Herestrău.

Se ciocnesc și acolo ouă roșii, se 'nchină și acolo de a «Christos a înviat» și nu-l lucru mai minunat decât fleica și mititeii la iarbă verde.

«Nu în toate zilele sunt Paști!» gândesc 'mnealor și bine fac, căci doar nu de geaba a-i adunat ei pară lângă pară, ca să aibă și ei cu ce să inchine ca toți creștinii la Paști.

Gătiți și mânușeați ca de Paști, fie-care în felul lui, după cel mai nou fașon, ei își iați o birjă 'n tovărășie—și nu e nimeni boieri ca densesit, al lor e Podul Mogoșoaiei!

Mai puțin grădina de la Herestrău.

Aici mai sunt stăpini și alții.

Mai ales după prânz, așa pe'nserate, băjbaie lumea cum roiesc albinele în stupină, încât nu e chip să mai găsești loc pe la mese. Iar unde-i lume multă e și sgomot, multă veselie multă învălmășală și sunt felu de fel de oameni, dar toți béu pelinul din ulcé și umblă 'n urmă pe două cărări.

Ba se mai rătăcește pe-aici câte unul din «ăi cu flașnetă,» care își cântă Sërba de-ți sare inima din loc. Să dea Dumneșeu să fie și lăutari pe-acolo — și Dumneșeu e bun și dă creștinului tot ce-i cere — apoi ține-te! Mahalagii suflă tot în fundul ulceleii, și cântă și fac voe-bună, ba se găsesc cei mai necunoscuți rude unii cu alții, ba

plâng și se iați în brațe și se pupă! E cu haz și cu Paștelor; e bună-voie între oameni, cum scripturile spun, și toți sunt «cumetre și vere,» dar las' să fie că și așa vremurile sunt grele și că nu se ved de cât «din Paști în Crăciun!»

Pentru ca buna rânduială și libera circulațiune să nu fie turburate, iese și armata la fața locului. De astă dată însă ea nu stă sub comanda procurorului, ci luptă fie-care oștean potrivit cu pornirile propriei sale inimii, și nu atacă pe «pacinici» manifestanți, ci pe frumoasele cu ochii provocatori.

Mai la o parte, prin mahalale, în grădina ca la «Leul și cârnatul» ori la «Botul calului» s'adună lume, care n'a ieșit afară din București la Herestrău, ori la Bordeiu. Ce amestec de oameni și ce mișcare. Copii cari fac tel de fel de operațiuni comerciale cu nasturi, cu arșici și, astăzi, cu ouă roșii; țigani ursari cari cu vre-un

cântec gros țin ison mormăiturilor ursului; lume curioasă ce cască-gura la urși; comedianți cari scot panglică pe nas: toți aceștia se îngrămădesc veseli și vorbăreți. Intr'o parte a grădinii de unde resonă lungă și rar isbita scârțitură a dula-

pului, acolo se concentrează toate armele, și fericit acela, care poate să pornească cu plăcuta tovărășie și să se înalțe până la cel mai înalt grad al dulapului, de unde predomină situațiunea.

Ear printre toți și pretutindenii răsbește vestitoarea primăverii strigând mereu «Calde floricele»

LA „BORDEIU“

La sat țaranii au și ei petrecerile lor. E obiceiul în multe părți ca în ziua de Paști să nu fie horă, căci hora și lăutarii sunt lucruri cari ar profana solemnitatea zilei, precum în postul mare ar profana amintirea tristelor zile în cari a pățimit mântuitorul pentru păcatele noastre. Ziua de Paști o petrec și țeranii pe la casele lor, în familie; bătrânii s'adună la pelin, iar fetele și flăcăii s'adună la jocuri tinerești. Flăcăii se joacă de-a min-

trebuie să fie gata până în Dumineca Floriilor. Macedonenele sunt sîrguitoare, și e rușine să poarte pe ele chiar și cel mai mic obiect cumpărat — afară de juvaeruri — toată industria e casnică.

Seara, în Sâmbăta Paștilor, autoritățile turcești pun patrulare de păzitori pe la bisericile creștine și pe strade, spre a evita scandalurile ce s'ar putea ivi din vr'o ciocnire a creștinilor cu turcii fanatici. Noaptea pe la douăspre-zece ceasuri pa-

IN DULAP

gea, fetele de-a baba-gaia. Prin diferite părți locuite de Români, flăcăii au fel de fel de obiceiuri pe la Paști și joacă și hora. Aceste obiceiuri sunt mai mult ori mai puțin cunoscute de noi toți.

La frații noștri din Macedonia sunt peste tot aceleași obiceiuri ca la noi. În săptămâna patimilor femeile au o singură grijă: să pregătească luminări pentru biserică. Toate celelalte ale casei, spoitul, curățitul, hainele bărbaților și ale copiilor

raclisierul bisericii se duce și ciocănește pe rând la poarta fie-cărui Român, dându-i ast-fel semn că e vremea să se adune la biserică. Deși toate bisericile creștine au clopote, administrațiunea turcească nu dă voie creștinilor să tragă clopotele, mai ales noaptea nu, căci — zic Turcii, — numai strigătul lui hoga (preot turc) chiamă lumea la rugăciuni, iar nu și cântecul clopotelor.

Biserica este aproape singura apărare a Românilor macedonenii contra cutropitoarei inriurii a Grecilor. In multe sate române preoții cântă grecește prin biserici, deși Românii se împotrivesc cu multă energie. Din partea Turcilor, Românii n'au să sufere atât. Turcii sunt în cestiuni religioase mai toleranți.

In ziua de Paști, e obiceiul la Macedonenii, ca preotul bisericii, dimpreună cu episcopul să meargă din casă în casă pe la Români — ca la noi pe la Bobotează — și ciocnesc oul roșu cu toți ai casei. Bani însă nu li se dau.

Toată săptămâna Românii Macedonenii o petrec adunându-se bărbații la vr'un prietin, iar femeile la vr'o prietină, și cântă

[CALDE FLORICELE !

și joacă. Influențați de obiceiurile turcești, Românii din Macedonia nu se prea adună bărbați cu femei la un loc: bărbații cântă și joacă singuri precum și femeile joacă și-și petrec numai cu femei.

* * *

Felurite sunt obiceiurile diferitelor popoare creștine la sărbătoarea Paștilor.

Oușele roșii sunt un obicei comun al creștinilor. Ori cât de felurite însă sunt obiceiurile popoarelor, la Paști toți creștinii de pe fața pământului sunt cuprinși de același sentiment, sunt înfrățiți prin credința lor în Hristos născutul din fecioară, și peste tot pământul creștinii la Paști se salută cu aceleași vorbe:

Christos a înviat!

VISUL SCLAVULUI

— DUPA LONGFELLOW —

*Acolo 'n șanț el a cădut
Cu secera în mână,
Cu peptul gol, și îngropat
Cu capul în țărână —
In vis el vede țara sa,
Că 'n țară-î doru-'l mână.*

*Cu vuet Nigru urlă 'n vâi
Ca leul în zăbrele,
Câmpii de palmieri să 'ntind,
El, rege, domn pe ele!
Și caravane vin încet
Cu glas de clopoțele.*

*Regina, și 'mprejur copii,
Cuvinte dragi îngână,
Ea i s'ă uită 'n ochi zîmbind
Și-l strînge 'ncet de mână —
Și-atuncî din ochii lui cădî
O lacrimă 'n țărână!*

*La brâu cu spada, pe-un fugar
El fulgeră la vale,
De-argint e frâu, și 'nspumat,
Și cum aleargă 'n cale
De șolduri 'î să bat vîind
Răsboinicile zale.*

*Flamingii, urmăriți de arc,
Din fugă el îi prinde;
De-asupra-î vede în amurg
Vesduhul cum s'aprinde,
Și-adoarme noaptea lângă foc
In crâng de tamarinde.*

*Și 'n noapte-aude glas de lei
Și urlete de fiare,
Încet ipopotamul greu
Din mlaștină îi răsare —
Și-acum, triumfător zîmbind,
Aude 'n vis fanfare.*

*Și codrui vechi cu mi de gură
Un inn prin noapte cântă,
Și-orcanul cântă, și-al său glas
Pustiul înspăimântă:
Un inn al libertății, 'n cor;
Cântarea ei cea sfântă!*

*El nu mai simte biciul crunt,
Nici arșita de soare
El e departe 'n țara lui —
El e 'ntr'un șanț și moare!
Și l'au aflat acolo mort
Cu fața zîmbitoare.*

TEODORA CONTA.

HOTUL DE CAI

— POVESTIRE —

— «Mâna pe el! pune mâna pe el, Toadere; nu te teme, că doar nu te va mânca!» Așa răcnea un glas de om.

— «Dar pune și tu, — răspunse altul speriat. — De ce tot ești? Nu vești, că are un ciomag în mână?...»

— «Bre! bre, dar fricoși mai sunteți!» — adăugă al treilea, ajungând în fuga mare pe cei doi și încă pe vr'o câte-va umbre ce-i însoțeau.

Toată ceata, prin întunerecul nopții de August și în slaba lumină a lunii ce apărea în momentul acesta din nori, părea ceva fantastic. Lungile umbre ale oamenilor când se împreună, când se înlătură; ei înconjură ceva, ce nu voia să fie înconjurat.

— Măi Toadere, — grăi unul, — de-l vom scăpa pe la «Miriștea Vacii», atât l'am mai vădit.

Toată ceata, în goana mare urmărea pe un om, care cu capul plecat, cu gura căscată, abea trăgându-și suflul, se nevoia să pătrundă în desișul pădurei de la poalele dealului, lângă satul Poiana-Seacă. Fugarul mânca pământul, dar câte-odată se oprea, asculta și d'odată din nou o croia la fugă, când auzea tropăitul celor ce pas cu pas îl urmăreau, ca pe un lup.

— Sunt perdut... perdut, șopteau buzele lui. Nu mai pot... am să cad... și atunci vai... vai, sunt mort!

La gândul acesta tresărea, își aduna toate puterile și iarăși o croia înainte prin desiș.

— De m'ași vedea pe la «Miriștea Vacii...» atunci, scap își dăcea. Fugarul era înalt, bine făcut, cu niște spete late și cu un pept roată. Părul lui negru și creș se lipise de fruntea-i bliașcă de sudoare. Apucăturile lui de-a înlătura tot ce-i stătea în drum, arătau o putere strașnică. Țigan de naștere și hoț de cai de meserie,— el stărpise satele vecine de toate epele și de armăsarii cei mai de soi. Avea și el o slăbiciune, ca tot omul— nu fura de cât armăsari și epe. Dacă se fura vr'un cal, lumea de prin sate dăcea: Asta nu-i treaba lui Gavril, el nu fură cai! Acum fusese prins la fața locului, la a doua îndrăzneală încercare de-a fura telegarul lui Șofron Mugur, fruntașul satului Poiana.

Mugur cumpărase telegarul numai de vr'o lună de zile de la bălciul vestit din Bălți.

Știa țărâtimea de prin prejuri a cui era isprava, când le pierdea câte vr'un dobitoc: dar Gavril era așa de șiret, așa de iscusit în meșteșugul său, în cât era peste putință să fie prins.

Însă de un timp încoace nu-i mergea bine bietului țigan: parcă-i era făcut. Doi dintre cei mai îndrăzneți tovarăși ai săi, fuseseră prinși zilele trecute cu niște boi de furat și cât p'aci să n'o pățească și el.

— De acum încolo mă las de drăcii, gândea el pe atunci; mai bine sărac și curat! Dar ați mai auzit, lupul și țiganul să-și schimbe năravul.

La vederea armăsarului lui Mugur ochii hoțului s'aprinseră.

— Hi-i-i... își dăcea, privind pe flăcăul care își juca roibul,—ce pui de zmeu! Și, parcă era lucru necurat, s'ermanul țigan nu-și afla locul de când văduse calul.

Peste vr'o săptămână de zile de chinuri și suferințe grozave, ca să-și reție pofta de a încăleca roibul,—el nu mai putu.

— Fie voia lui D-zeu, să 'mă ajute Maica Precesta! — dăse și, alegând o noapte neagră, sări gardul ogrăzii lui Mugur, strică încuetoarea de la ușa porții, unde murgul rodea niște ogrănji și intră înlăuntru.

— Tii, ce mai pui de zmeu!, vru să grăiască vorba-i obicnuită, dar tocmai în clipa asta patru mâini îl înhățară de pept.

— Țineți-l mă, țineți-l—strigă Mugur fiului și argatului său Toader.

Hoțul însă cu o scuturătură isbuti să se desbare de densii și 'și puse acum totă nădejdea în fugă. Bun călăreț era, dar și bun fugar. Degeaba însă, pe semne că și gonacii erau tot așa de sprinteni ca densul: cu toate silințele lui, nu isbutea să-l lase mult în urmă.

— Sunt perdut, îngâna el și fugea de rupea pământul.

Sgomotul luptei, lătratul câinilor deșteptaseră megieșii lui Mugur care se luară și ei după tâlhar, ast-fel că numărul prigonitorilor săi creștea tot mai mult.

Înainte tuturor fugeau Mugur cu fiul său... Par-că a dat cu capul sub densul... Aci l'au zărit, acu nu mai e! Toader e de vină, de ce n'a pus mâna pe el. Era cot la cot.

— Și de ce n'ai pus și tu? Nu erai lângă mine? răspunse Toader... Să fi pus și tu mâna!

— Vorbă să fie! Nu era hoțul, dăse Turtă, vecinul lui Mugur. Turtă rămăsese și el fără o iapă mai acum o lună.

— Ei bade Ioane, că doar nu sunt chior, răspunse Toader.

— Stați băieți, grăi ear Turtă — ce scântee colo subt cel stejar... priviți!...

Toată gloata s'a strîns împrejurul lui.

— Unde-i, bade Ioane? întrebare cu toții. De când Gavril ți-a șters eapa, tot ți se năzare! Toți riseră—Turtă se mîniă foc. El văduse foarte bine la raza lunii ce pătrundea frunzișul copacului — ceva negru lipit de trunchi și două scînteii ce nu puteau să fie de cât ochii hoțului.

Dar Turtă era bun la inimă, bun și moale, adevărată turtă! Nu degeaba tot satul rîdea de badea Ioan, când câte-odată venea la cărciumă cu o mustață mai scurtă de cât cea-l'altă.

— Sărmane, sărmane, dicea atunci olarul, vecinul său, dînd cu dispreț din cap — mai bine te nașteai tu în locul lelei Saftel.

— Tac, oală friptă, ulcior prăjit, strachină opărită, ce tot rîmi la morcov,—rîdea el cu hohot. Acum, vădînd unde se ascunsese țiganul, îl cuprinse o milă, încît bucuros și-ar fi dat amîndouă mustățile să le scurteze lelea Safta, numai să-și fee înapoi vorbele cu care trăsese luarea-a-minte a gloatei.

Nu'î nimic, nu'î nimic, — m'am înșelat; ți se el încurcat. Ia haideți în partea asta... acolo trebuie să fie hoțul....

Și el arătă cu mîna în cu totul altă parte; vroia să scape pe bietul țigan.

— Dar ce, ai chiorit bade — ți se unul din mulțime.— Cum ar fi putut să treacă hoțul în partea unde arăți? Aici trebuie să fie! Singur ai spus că ai vădut ce-va!

De astă dată sătenii se apropiară în tăcere de stejar. Luna eșise cu desevîșire din nori și la razele ei se putea vedea cum hoțul stătea neclintit lângă trunchiul copacului.

— Eată'l subt stejar, strigă Toader, — mîna pe el! înconjuțați'l; nu cumva să ne scape.

O clipă se făcu o tăcere adîncă. Puteai să auzi cum se băteau inimile oamenilor. La zece pași de mulțime, țiganul sufla greu. Din copacul vecin, o cioară deșteptată din somn sbura departe. Hoțul cu capul ridicat își privea dușmanii, însă de o dată ca un fior trecu prin inimile tuturor și mulțimea furioasă se aruncă fără milă asupra nenorocitului. Era o luptă uriașă: vr'o două-zeci de inși se sileau să doboare pe unul. El învîrtea ciomagul împrejurul capului său, dar era în zadar. După câte-va sfortări, ciomagul fu smucit din mîinile țiganului și el dat jos la pămînt. Acum nu mai puteai să înțelegi nimic: Urlete, strigăte, vaete, totul se amesteca. Câte o dată numai, mulțumită puterii sale strașnice, reușea să se ridice pe un genuchi și atunci trîntea din resputeri

cu pumnii în capetele și 'n piepturile ce 'i cădea sub mîna.

Asta a durat vr'o câte-va momente.

Cînd luna se ascunsese iarăși în nori, rușinată par'că de faptele omenești, — țiganul zăcea la pămînt, legat cobză cu un brâu roșu. Imprejurul lui, ici colea — vr'o zece din vrăjmașii săi, ofta și blestema.

— Nu 'l dăm pe mîna polițaiului! Degeaba, iar scapă, striga oamenii furioși. Știm noi cum se face treaba, ți se altii furioși. Singurii noi păgubașii, cu mîinile noastre să 'l ucidem. Ne-a sărăcit! ți se cei mai moși de inimă. Nicî un glas nu era pentru hoț. Turtă, singurul, poate, care ar fi vorbit în apărarea lui, — zăcea cu capul spart de ciomagul lui Gavril.

Vergî, băeți! strigară vr'o doi mai bătrîni.

Patru oameni s'au despărțit de locul luptei și au intrat într'un alunar. N'a trecut un sfert de ceas și un smoc grozav de mare de bețe de alun și corn legate împreună, erau puse lângă stejar. Se făcea ziua. Orizontul la răsărit roșiatic vestea răsărirea soarelui. Stelele și luna se ascuseră. Frigul dimineții făceau pe oameni să 'și ridice umerii, înfiorați. Pe țigan îl băteau frigurile; nimeni nu vorbea.

Se grăbeau să-și isprăvească treaba și să plece.

Doi oameni ținea pe țigan de mîini și doi de picioare. Trei așteptau cu smocurile ridicate.

— Una, două. . . trei, porunci Mugur și bătaia începî. Dădeau fără milă, ca într'un căne, dădeau ca să-l omoare, să nu mai iasă viu din mîinile lor.

Sângele curgea șiroi din spatele țiganului. El nu se văita; numai câte o dată scotea gemete înăbușite, scrîșnind din dinți.

— O sută două-zeci! . . . Stați băeți . . . mai odihniți-vă!... ți se Mugur.

Oamenii încetară să mai bată. Unul se apropiă de țigan și puse mîna pe el; trupul era rece.

— Fraților, am făcut moarte de om, ți se încet Turtă.

— Așa-i trebuie căinelui, ți se Toader ce-și freca spatel croite de ciomagul hoțului.

Să-l aruncăm! porunci Mugur. Cei ce ținea țiganul l'au luat acum și înconjuțați de cei-l-alti, l'au aruncat într'o groapă părăsită.

După aceia, toți s'au întors acasă.

Nicî unuia nu 'i-a dat în gînd, că a păcătuit ucigînd un om.

— Ne-a sărăcit! . . . Așa-i trebuie! . . .

Atîta tot!

ST. BASARABEANU.

„Vatra“.

Gici unde e?

Tip. Gutenberg, Bucuresci.

283

VORBA LUI VEPPPO

(URMARE ȘI SFÂRȘIT)

«Domnule Veppo, — grăi Maria, așa se numia Istrianca, — D-sa dorește să-ți facă cunoștința și să te roage să-l duci, dacă se poate, cu luntrea D-tale la Volosca.»

Veppo se ridică și-l salută respectuos pe Conte.

«De ce țineți, — îi duse el, — ca tocmai eu să vă duc? — Marea nu e rea, și sunt pe aici mulți luntrași mai ageri decât mine.»

Ochii Contelui se opriră asupra acestui om în haine de marinar, — statură înaltă și bine făcută, ochi mari, negri și expresivi, barbă mare și neagră, cu câte-va fire albite printr'ensă, sprâncene bogate, care erau să cadă aproape peste pleoape și o frunte înaltă, pe care se vedeau câte-va încrețituri, urme ale multelor sbuciumări.

Era, par'că, ce-va bronzat în tot omul acesta.

«Se poate, — grăi Conte, — dar e cestiune de încredere. Nefiind obicinuit cu marea, nu ași cuteza să fac, cu luntrea, o călătorie de mai multe ceasuri pe Adriatică, dacă n'ași găsi un om ca D-ta, în care să am toată încrederea.»

«Dacă stăruieți, — duse Veppo indiferent, — sunt gata.»

El intră apoi în casă, ieși peste puțin cu un mic pachet, pe care-l dete Mariei, ca să-l ducă în luntriță, și pofti pe Conte să se coboare.

Ajunși în dreptul șoselei, pe care aveau să coboare spre Draga, Conte rugă pe Veppo să-i spună, ce are să-i plătească pentru osteneala drumului până la Volosca.

Veppo își urmă drumul în tăcere până la un moșneag orb, cerșetorul Moscheniței, care ședea pe un petroiū de la marginea drumului. Aușind pașii ce se apropiau, bătrânul atinse coardele ghitarei și cântă:

«Uită-te la mine, dragă trecător:
Sunt fără vedere, dă-mi un ajutor!»

Veppo se întoarse spre Conte:

«Dacă țineți să-mi respălățiți osteneala, — duse el, — vă rog să dați ce veți crede de cuviință acestui nenorocit.»

Contele se simți atins, și regreta, că s'a prea grăbit să facă, cu un asemenea om, prețul drumului.

«Sunt din partea lui Veppo!» îi duse el cerșetorului, puindu-i câți-va florini în mână.

«Dumneșău să vă răsplătească! — grăi cerșetorul speriat de atâta sumă de bani, — și să trăiască prea scumpul nostru Veppo, care vede și pentru mine!»

Sosit peste câte-va minute la mare, Conte fu surprins și privea îngrijat, cum valurile iuți se isbeau de stânci. Veppo însă își scoase luntrea la țerm, deschise cu o cheiță capacul de desuptul băncii, scoase câte-va perini și un covor, își regulă luntrea de plecare și-l

pofti pe Conte să intre și să ia loc pe banca din fața lui. După ce privi apoi cât-va timp la mare, profită de un val ce se isbise în țermure și împinse puternic cu lopata în cea mai apropiată stâncă, în cât luntrea, luându-și vânt, sbură departe în mare. De aici înainte el ținea lopoțile nemișcate și numai din când în când, dacă valurile veneau spre luntre, le înfugea pe amândouă, în cât se îndoaia sub mâinile lui de fer. Ast-fel vârful luntriului nu atingea valurile, și luntrea ușoară luneca oarecum pe d'asupra valurilor, ca peste dealuri de apă, perșându-se acum în adâncime și ieșind iar d'asupra, în cât se vedeau de departe.

În loc însă de a lua drumul la stânga, spre Volosca, Veppo ținea mereu la dreapta, contra valurilor.

«Nu-mi închipuisem, că marea o să fie atât de înfuriată,» — grăi Conte privind cu spaimă la valurile din ce în ce mai iuți și mai mari ce năvăleau sgomotos spre barcă.

«A — nu! — răspuse Veppo, — o mare înfuriată nu e asta.»

«Dar cum e, dacă nu înfuriată?»

«Cam agitată, nu vreau să dic tocmai liniștită,» — grăi Veppo uitându-se cu coada ochiului la călătorul, care-i inspirase oare-care simpatie. — «Asta nu e de cât suflarea ușoară a vântului Tramortano, cu care ne jucam noi, când eram copii. — Avem să ajungem peste puțin d'asupra adâncimilor, colo, unde se vede ca un fel de dungă neagră lângă fața verde, pe care ne aflăm acum. Acolo valurile sunt, ce-i drept, mai mari, dar mai regulate: întindem pânza și mergem iute ca vântul spre Volosca. — Mare biciuită de furtună, — urmă iar, ca să-i ție de urit pasagerului, — asta e lucru măreț: — În luptă cumplită cu vânturile furtunatice valurile se ridică, în cât muntele Majore și stâncile Cherso rămân movili alătura cu ele. Se formează trombe și se asvêrl din mare până în norii ce aleargă și densii răsvrătiți de vânt; marea se răscolește până în fund, în cât valurile, unele sfâșiate, altele spintecate, lasă goluri adânci, iar vasul mare, nu o luntre ca a noastră, se perde în abis până ce vre-un alt val nu-l aruncă iar sus cu cartagurile rupte și cu cele de pe podul lui retezate. — Dar iată-ne în larg.»

Valurile ieșeau rënduri-rënduri din strîmtórea insulei Cherso și năvăleau ca turbate spre luntre, ca și când ar fi fost hotărîte să desmintă spusele lui. — Veppo întoarse barca spre dênsele, ca să nu fie lovită în cóste și cu vârful ei spinteca înainte, pârônd ca o foarfecă vrăjtită ce-și croiește drumul pe unde trece.

Contele începu să aprecieze calitățile lui Veppo; el

privea chiar cu interes pe acest om impasibil, cum fixa drumul înainte și cum cu acele două lopeți, ce tremurau în mâinile lui oțelite, făcea ca barca să lunece fără șovăire. El păru câștigat într'atât de omul acesta, în cât îi zise: «Să trăești, D-le Veppo, îți admir dibăcia; trecerea valurilor de din fața strimtoarei Cherso 'mi încredinteză, că ești stăpân pe mare și te felicit.»

Veppo surise.

«Eram de 9 ani, când furam barca și pluteam cu ea; mă duceam departe, nici nu știam unde. Adesea îmi scăpa lopata, n'aveam ce mai face, mă ducea vântul în unda mării.»

Stam câte o zi, două, imi era fîome, și n'aveam ce mânca, până când vre-un vas, ori vre-un pescar din locuri mă prindea de barca, mă ducea acasă. Aci se schimba gluma; pedeapsa era gata, dar uitam de dînsa și începeam din nou.»

Acum trecuseră dunga cea neagră, unde valurile erau mai regulate. Veppo deslășură pânza de pe prăjina înfiptă în partea de din napoi a luntriței și o întinse potrivind-o ast-fel, ca vîntul s'o bată înainte spre Volosca, apoi își strinse lopețile așezându-le în lăuntru și luă în mână cârma. Luntrea alerga sburând de aici înainte, încât contele era ca amezit, par'că uitase toate legăturile cu pămîntul.

Cum luntrea înainta răpede, vertiginos, peste luciul bătut de soare și pe sub cerul albastru, țermurii rămăneau departe în urmă și numai norii albi ca zăpada ce se adunară pe ici pe colo de asupra șirului de munți steteau, par'că, la depărtarea lor nemișcați în loc.

În călătorie și mai ales pe mare, deosebirile de stare, de pozițiune socială și de grad cultural dispar și oamenii se simt toți de o potrivă, supuși aceleia dintre densități, care mai virtos e stăpân pe sine. Contele simțea și el, că Veppo îi este acum lui stăpân și, desmeticindu-se ar fi voit, ca acesta să-i mai vorbească.

«Nu ți s'a urit, — îl întrebă el, — de lupta cu aceste elemente?»

«Totul atîrnă de obicei, — răspuse Veppo. — Părinții, bunii și străbunii mei au fost înghițiți de mare. Frațele meu a căzut în lupta de la Lissa. Mie Ielele mi-au ursit, după spusa bunicii, care știa să le consulte, — urmă el rîdînd, — că peștii s'au saturat de carnea neamului nostru, așa că am să scap.»

«Și o crești aceasta?»

«Ca D-ta, Domnule, adecă de loc. — Dar ce să fac? M'am pomenit pe apă și mă simt mai bine pe ea decât pe uscat.»

El suspină. De câte ori vorba venea despre aceasta, i se răscolea tot sufletul și se simțea mîngăiat, dacă găsea pe cine-va ca să 'l asculte.

«E urit pe uscat, — urmă el, — mai ales pe aici pe la noi, încât îți vine adese-ori să dîci, că peștii, care te mîncă, sunt mai omenoși de cât oamenii.»

«De ce?» întrebă contele cu interesare.

«Să vedeți, Domnule, — grăi Veppo; — eu am umblat imp de cincisprezece ani prin lume și am ocolit în

mai multe rînduri pămîntul. Cea mai mare parte din timpul acesta am petrecut-o între Indi și Australia, umblînd pe Oceanul Pacific și pe Marea de Corale. Mă opream adese-ori prin orașe, la Melbourne din ținutul Victoriei, la Adelaida din Australia meridională, la York ori la Perth din partea apuseană. Ajunsesem bun cărmaci și făceam cele mai grele drumuri, cum e, de exemplu, trecerea din Oceanul Pacific în cel Indian, care e foarte primejdioasă. Acolo e capul York, unde Englezii au o stațiune fortificată și de unde ne procuram proviziune de hrană și de munițiuni. Giur împregiur sunt Canibali, care stau la pîndă. Trecînd vasele prin strimtoare, care e numai de un kilometru de largă și plină de colțuri de stînci ce ies până la suprafață, Canibali stau pitiți prin pădurile seculare de pe țermuri și așteaptă ca vre-o nenorocire să se întempe. Prin vîrfuri de copați ei adună căpițe de fîn, pe care le aprind îndată-ce vre-un vas se oprește lovit de stîncă. Fumul ăia, ear zarea focului noaptea, e signalul la care se adună toți din toate părțile și dau năvală asupra celor nenorociți, ca să poată gusta carnea de om alb, mîncarea lor preferită. — De ce să dîcem că sunt mai răi peștii? — Să mă credeți însă, că sunt între oameni și alții mai răi de cât Canibali.»

«Pe acolo, prin acele locuri necivilizate», — grăi contele.

«Nu! — tocmai acolo nu sunt, — dîse Veppo zîmbind. — Acolo sunt oameni cari au trecut prin mari primejdii, și se luptă cu mari greutate și ast-fel se iubesc unii pe alții. — Mai răi sunt oamenii pe aici pe la noi. — După o expedițiune grea, — urmă el, — aveam dreptul de a șede un timp oare-care cu vasele pe la stațiunile, unde erau înregimentate, măi ales la Melbourne, orașul meu de predilecțiune, de și legile și obiceiurile sunt ca 'n cele-lalte orașe din Australia. Veți fi știind, poate, că albi de acolo sunt mai ales o adunătură de oameni răi, stricați, părăsiți de toți Dumnezeii, făcători de rele osîndiți pe viață și depărtați acolo, unde se risipesc prin noua Gallie de sud și prin Tasmania, aventurierii de tot felul și din toate unghiurile lumii, care au năvălit acolo după descoperirea minelor de aur, o lume de oameni tocmai buni, ca să fie mâncați de Canibali. Ei bine! acești oameni căzuți, acești desperați, primind odată botezul cetățeniei, au înțeles foarte în curînd, cât de bine este, ca legea să fie sfîntă și ca toți să i se supună.»

«Dac'ăi împlinit 21 de ani, — urmă el, — și știu să scriu numele pentru votarea deputaților în camera de jos, câștig după o ședere de două luni dreptul de cetățean. Numai de la alegătorii pentru Camera de sus se cere un capital de 25,000 franci ori 2500 venit.»

Acolo, în țara Canibalilor, scrie și vorbește ori și cine ce vrea și lumea m'ar ride, dac'ă i-ași vorbi de ingerințe și de pasiuni electorale, ba de candidaturi oficiale, cum sunt cele de aici din Istria. Acolo, preotul nu spune, că Christos, murind pe cruce, a lăsat în locul său un vechil de carne și de oase, care are puterea de a ierta păcatele

„Val. a“

Danțul ataganului

Tip „Gutenberg“, Bucuresci.

și cele trecute, și cele viitoare. Preotul are acolo numai dreptul de a ruga pe Christos să mângâie pe credincioși. Acolo omul nu e guvernat de cei mai tari, nici de dreptul divin, ci de dreptul lui, și de aceea s'a făcut din rău bun, din furios blând și înțelept. Să vedeți, Domnule, la Melbourne, stabilimente de bine-facere, spitale, asiluri, societăți de ajutoare, să vedeți școli, să vedeți panteonul, în care Camerele își țin ședințele, palatul de justiție și cel de administrațiune, bibliotecile, museele, cluburile, teatrele, băncile, să vedeți catedrala, grădinile publice, stradele largi și curate cu frumoasele zidiri, — o Londră mai mică, dar mai frumoasă. Chiar universitatea nu e mai prejos de cea din Londra și dă diplome pretutindena valabile!»

«Toate aceste, — grăi contele oare-cum strimtorat, — aici nu se pot face de-o-cam-dată.»

«De ce să nu să poată face? — întrebă Veppo. — Dacă le-ași spune oamenilor de acolo, că sunt Istriani și că dau sângele și avutul meu pentru o stăpânire, care nu cunoaște păsurile mele, nu caută să le lecuiască, imi vorbește într'o limbă, pe care n'o știu, ei m'ar lua drept un nebun; dacă le-ași spune, că eu mă supun legilor și le țin sfinte, dar stăpânirea calcă legile și-și bate joc de ele, ei ar dice, că sunt un nemernic și m'ar despréțui. Cum să nu să facă oameni răi și nemiloși, când ved că în fie-care ți li se face nedreptate!?»

Contele Andrassy sorbea oare-cum vorbele luntrașului, care nu dicea, la urma urmelor, de cât ceea-ce

el visase cu atâta dor în tinerețea lui. Erau gândurile frumoase, pentru care primise osândă cu moarte, dar de care a trebuit să se lepede după ce a ajuns să aibă în mâna lui puterea unei mari împărății.

Veppo curmă vorba, strinse pânza și opri luntrea.

«Ce e?» — întrebă contele.

«Suntem la Volosca!»

Era în port.

Contelui nu-i venea să creadă, că are să se despartă atât de curând de acest om interesant, dar vedea biserica cătunului și — ceva mai departe — căsuța lui.

Eșind în pragul scării de pe Molo, el luă mâna lui Veppo și îi era greu s'o lase, să nu-l mai așulte.

«Nu rămăi până mâine la Volosca? — îl întrebă. — E cam târziu să te întorci acum.»

«Hm! — răspunse Veppo, — pe mare seara drumul e mai sigur și mai plăcut de cât ziua.»

Ar fi voit Contele să-i mai dea ceva — pentru orbul de la Moschenița, dar se uita în ochii lui și nu îndrăznea.

«La revedere!» — grăi Veppo înfigând lopata în valuri, în cât luntrea se depărtă lăsând o dungă în urma ei.

Contele rămase ca pironit pe țărmure urmărind pe Veppo până ce dispăru, apoi ochii lui se îndreptară spre Fiume, cel din urmă punct din țărmul ungar.

«Dac'ar înțelege, — dise, — și cei ce vin după mine vorba lui Veppo!»

Pas.

TUDOSIA

*Tudosia, mîndră fată,
Și-a găsit partea, de-un an;
Dar nu-i chip să se mărite,
Că-i la oaste Badea Stan.*

*Să-l mai vadă s'a pornit —
E atîta vreme doară!
Ar mai stă; dar doru cela,
Bată-l crucea, o omoară.*

*Ce s'a mai făcut de-atunce,
Nu știu, de s'a ști vreo-dată.
— Căci prin sat n'a mai venit
Tudosia, mîndră fată.*

*— A murit Stan a Marandei
Ce mai cauți fată, hăi!
— N'avea chip să scape bietul!
Grăiaș unii din flăcăi.*

*Boala, care-o căpătase,
Dă, se vede-l vitruise...
Geaba, dar, s'o ia nevastă
Tudosiei giuruise.*

P. Zosin.

M A R A

(Urmare)

CAP. VIII

D a t o r i a .

Măruntă și ușurică, smerită și umblând ca dusă pe sfoară, tot-d'a-una aspră la vorbă și la căutătură, dar blândă și duioasă la fire, — Persida și-o reamintea, o vedea în gândul ei, o audea ca'n aievea ȳicând:

«Nu, fata mea, lumea aceasta nu e pentru-ca poftele inimii, ci pentru ca datoriile să ni le facem într'ênsa.»

Și știa Persida, care îi este datoria: asta o știu toți oamenii în toate împregiurările.

«Mai întâiu Dumneȳeu, apoi părinții tîi și după aceștia cei-l'alți bine-făcători ai tîi.»

Așa ȳicea Maica Aegidia.

Știa Persida; e însê atât de greu a'ți face datoria, când nimzai nu te ajută, nimeni nu te silește, nimeni nu ȳi-o aduce mereu aminte.

Era, sêrmăna copilă, cuprinsă de spaimă aici în mijlocul acestei lumi, unde nimeni nu 'i se punea în potrivă. O, Doamne! câte n'ar fi făcut ea, dacă n'ar fi fost în apropierea ei Trică? și ce a făcut, când s'a vêĳut singură de capul ei?

Nu! omul nu trebuie să fie nici o dată șingur.

Voia să meargă acasă, unde toți o cunosc, toți se simt în drept de a'î sta în cale, unde privirile tuturora o muștră, unde nu poate să umble de capul ei.

Și acum, acolo în piață voia s'o spună aceasta, pentru-ca muma ei să nu'și poată da silința de a o îndupleca să rêmână.

«Acum! neapărat acum!» ȳicea și mergea cu pas bine apăsăat și cu inima încleștată.

Era o nespusă rêutate în inima omului aceluia, care rêmăsese îndărătnic acolo pe țermul apei: ar fi voit și ar fi și fost, par'că, în stare să sară cu ghiarele în fața lui, ca să'î vadă obrăjii plini de sânge roșu. Și totuși, dacă acum, în clipele aceste, l'ar fi vêĳut, nu și-ar fi putut stăpâni lacrêmile și simțea, c'ar fi căĳut în genunchi la picioarele lui, ca să-î ceară ea lui, celui atât de vinovat, — iertare, căci ei durerea de sine o muia, dar gândul durerii lui o sfășia și o seca de puteri.

Trebuia să plece, să fugă, să scape.

Ear muma ei ședea țanțoșă și voioasă, cu masa plină de grămêĳi de struguri înaintea ei.

Putea sa fie și țanțoșă, și voioasă.

Lasă că mărfa ei, douê care de prune brumării, un car de pere iernatice, opt-spre-ȳece coșuri de struguri și nouê ciubere de lictariu de prune, toată era vândută, dar își găsise cumpărătorii pentru lemne și pentru plute.

A pus-o Huber să iee, mare vorbă, pădurea împêră-tească de la Cladova. Ce-î drept, Huber avea și el tovarăș pe prietenul sêu Liubicek; de oare-ce însê el era în slujbă, ear Liubicek era chiar Beamter, numai ei șinguri știau de tovarășie și sarcina cădea întregă asupra Marei.

Nu-î vorba, știa dînsa, că n'are să rêmâie în pagubă. când Huber îi este tovarăș; ba Liubicek îi făcuse și contractul așa, ca să scape ușor cu el. Avea să plătească trei-ȳeci și patru de miș de florini în patru ani. ȳece miș plătise la încheerea contractului, și cei-l'alți avea să-î plătească tot câte șase miș pe an. Mult bănet îi mai trebuia însê, ca să taie pădurea, s'o facă stângeni, să care stângeni la Mureș și să cumpere plute venite cu sare, ca să ducă lemnele la Arad. Mult bănet și multă bătaie de cap pentru o biată de femee ca dînsa, mai ales că Huber îi dedit bani numai cu împrumutare, și luase de la el unspre-ȳece miș pe lângă șapte miș cheltuite de la dînsa.

Când s'a dus în pădure, a cuprins-o desnăĳduirea. Erau acolo lemne, ca să scoată din ele și de patru ori cele trei-ȳeci și patru de miș; dar cum să le taie? cum să le care? cine să cumpere atâta pecat de lemne?

Acum, după-ce 'și găsise cumpărătorii știa și dînsa cum și cine.

A adunat lemnele, pe care le găsise tăiate, le-a amestecat cu altele tăiate de curênd și a făcut nu mai puțin de cât opt sute trei-ȳeci de stângeni, pe care-î avea aduși pe cinci-spre-ȳece plute aci la țermure. A luat de la Huber o scrisorică pentru căpitanul Mareck din cetate, de la Liubicek alta pentru Staieramt, de la maica Aegidia a treia pentru părintele Quardian și de la Părintele Isai a patra pentru Consistoriu, a dat lemnele cu 8 florini și cinci-ȳeci creițari, pe când alții le vindeau cu nouê, și dac'ar mai fi avut o mie de stângeni, i-ar fi vândut și pe aceia.

Eară plutele? — Ce pecat că cumpărase numai atâtea!

«Am, — ȳicea Mara, — să-l plătesc pe Huber, și grija mea e ce fac mai departe!»

De aceea era țanțoșă și voioasă.

Sprâncenele i-se încrêțiră cu toate aceste, când zări pe fata ei.

Nu-î venea de loc la socoteală, ca lumea s'o vadă aici, apoi era ce-va ne a bine în felul Persidei de a păși și de a-și ține capul.

«Ce cauți aici? Ce vrei?»

«Mamă, vreau să mă duc acasă.»

«Cum acasă?»

«Astă-ți, cu tine.»

«Aî nebunit? Nu se poate. — De ce? Ce s'a 'ntêmplat?»

«Nu întreba, că aici nu pot să-ți spun. — Trebuie: cele-l-alte am să ți le spun acasă.»

Persida, chiar dacă n'ar fi fost cum era, în starea, în care se afla, tot n'ar fi putut să treacă prin târg fără ca oamenii să se uite după ea. Erau mulți ochii ce-o urmăriseră, și acum ochii aceștia toți erau îndreptați asupra mesei, unde dâna schimba vorbe ce păreau foarte aspre cu muma ei cea de mulți cunoscută.

«Plecă de aci! — grăi Mara aspru. — Nu veđi că toți se 'nhoalbă la tine!»

«Lasă-I să se uite, — răspuse Persida, — căci ochii sunt, ca oamenii să vadă cu ei! — Eū trebuie să plec.»

«Nu se poate! — Cum să vii tu în căruță cu mine?!»

«Mă duc!»

«Dar nu te iaū eū!»

Persida se apropiē de muma ei, apoi grăi încet, rar și apăsător: Nu mai staū, că te cerți cu mine. Eū îți spun un singur lucru: Huber-națl s'a întors ear aici și nu mă lasă 'n pace. Gândește-te!»

Grăind aceste, ea se întoarse, ca să plece.

Mara apucă masa cu amēdouē mânilor și o sgudui de se răsturnară toate grămeđile de struguri.

«Rēmâ! — dīse ea. — Spurcatul de Neamț!»

«Nu pot să rēmân: D-ta veđi, cum se uită lumea la noi.»

«Singură nu te las!» — grăi Mara și începū să facă ear la loc grămeđile de struguri.

Și totu-și — nu putea să plece cu fata ei. Nu s'a mai pomenit, ca ea să plece înainte de spartul târgului: aici o știa lumea; aici o căuta cine voia s'o găsească.

Ce-va mai sus erau șetrile cojocarilor.

«Du-te la Trică, — dīse ea, — și spune-ī să meargă cu tine.»

«Cu cât dai grămada de struguri?» — întrebă o jupăneasă, uitându-se cu coada ochiului spre Persida, care plecase spre șetrile cojocarilor.

«Dece crețari,» răspuse Mara.

«Să mi-ī lași cu opt.»

«Ia-ī și adă banii!»

Nu-ī mai era ei acum să se tîrguiască. Incă atunci, pe pod, simțise, că băiatul lui Huber a pus ochii pe fata ei; incă la nuntă o apucase ce-va cași-când ar fi o mare primejdie la mijloc: acum îi venia să răcniască de durere și de necaz, că nu poate vorbi, ca să-și verse amarul.

Abia seara, după-ce, sosită acasă, a rēmas singură cu Persida, ea începū să se plimbe neastēmpērată prin casă în vreme-ce Persida își făcea de lucru puindu-și hainele 'n rēnduială.

«Mai bine moartă!» — dīse ea în cele din urmă, oprindu-se în fața Persidei.

Persida tresări ca speriată din somn.

Plecuse fără ca să știe ce s'a făcut el, cu inima îndoită și cu capul buimăcit, și venise tot drumul de la

Arad până la Radna într'un fel de amețeață, ear acum îi venea să se întoarcă ear înapoi și nu mai știa ce vrea.

«Nu-ți face, mamă, gânduri rele, — grăi dâna, — că n'ai de ce să ți le faci. Nu e nimic, și de puțin cât a fost, eū singură sunt vinovață.»

«Nu-ī adevērat! — răspuse Mara. — Il știū eū pe tatăl sēū, care face tovărășie cu mine, ca să ia parte la câștig, dar mă lasă singură la pagubă. Ești proastă tu, și te-a scos din minți.»

«Nu! — grăi Persida dând desnădăjduită din cap. — Greū mi-ar fi, dac'așa ar fi; dar mai greū îmi este, că l'am scos eū pe el din minți. Eū nu l'am lăsat în pace! Ce aveam eū cu el?»

Mara fusese pornită pe certă și n'avea cu cine să se certe. Da! fata ei avea dreptate: cum să nu-l scoată din minți, când era atât de frumoasă, atât de deșteaptă și atât de cuminte?

«Mâne dimineață, — dīse ea, — ai să te duci la maica Eçoanoama. Se cuvine. Ea e cea dētēiū: te iubește și ți-a făcut mult bine.»

«Da, Mamă.»

«Și să ascuți de ea.»

«Da, mamă.»

«Eū, dīse Mara umilită 'n ea, — sunt femce proastă și nu știū ce să-ți fac, nici cum să te povățuiesc. Am făcut ce am putut și după cum mi-a fost priceperea; acum însă mi-a venit rēndul să mă uit în gura ta. Am și eū gândurile mele; dar tu n'ai să cauți mulțumirea mea, ci fericirea ta, care mie-mi este mai dorită.»

«Nu vorbi așa, mamă,» — grăi Persida înduișoată.

Ar fi voit să se apropie de dâna, ca să-ī sērute mânilor, s'o 'mbrățișeze și să-ī sērute tēmplele, dar nu era obicnuită să facă asemenea lucruri.

Ar fi voit să-și dea pe față inima și gândurile, dar se șfia.

Era muma ei femcea aceasta, și par'că abia acum ajunsese a-și da seamă, că nu ī este străină și că nu din simțiment de datorie numai, ci din iubire curată umblă în voile ei.

«Eū nu pot să fac ce nu vrei și tu. Dac'ași ști că mor, tot nu fac,» — dīse ea cu ochii plini de lacrimi.

«Nu plānge, — grăi Mara puindu-ī lin mâna pe umăr, — nu plānge, că mă împingi la pecat... Afurisit să...»

«Nu! nu! — strigă Persida și-ī luă [mâna și și-o sērută. — Să nu rostestī vorba, că e și el om cu durere 'n suflet și are mamă, care ar putē și dâna s'o rostească.»

Ea 'și închise ochii și rēmase cât-va timp dusă cu gândul.

«Intr'o dī, — urmă apoi liniștită, — o suflare de vânt a isbit una din ferestrele de la chilia Maichii Aegidiei și a spart câte-va geamuri. Am alergat acolo și l'am vedut pe el uitându-se uimit la mine. M'am uitat și eū la el, fiind-că nu-l mai vedusem, și mī-a venit mai ântē ū să rîd, apoi să plāng de necaz. Maica Aegidia, intrând și ea și vedēndu-l, m'a dat iute la o parte. Acum știū de ce, dar atunci mī-am făcut de lucru prin casă și, după-ce

„Vatra“.

Cataractul Niagarei

Tip. „Gutenberg“, București.

Maica Aegidia a ieșit, am deschis, ca să-l fac lui în pizmă, fereastra din fața măcelăriei și am stat în ea, ca să-l văd și să mă vadă. Eară el, mamă, 'mă-a făcut semn să închid fereastra: tu vești, că el nu e de vină.»

«Nici tu nu ești,—o molcomi Mara:—prea erai copilă fără pricepere, ca să știi ce faci.»

«Nepriceperea,—întimpină Persida,—este și ea o vină, dacă alții sufer pe urma ei. Dar nu era numai nepricepere. Fiind-că-l vădusem mai cu minte decât mine, înf era rușine de mine însa-mă și 'mă-am călcat pe inimă de nu m'am mai apropiat de fereastră. De Paști însă, când a venit Trică să mă iee, m'a apucat iar ciuda, și ca să-l fac în pizmă, n'am ținut drumul drept, ci am ocolit prin fața măcelăriei, ca să mă vadă.»

Mara începù să ridă. De geaba: Persida era tot ca în copilăria ei; avea cu cine să semene.

«Adoua ți de Paștile lor, — urmă Persida, — ne-am dus cu Trică să culegem viorele. Plecaserăm spre Șimoș; eă însă am schimbat drumul și l'am luat pe Trică pe la Lipova, ca doară-l voi întelni pe Naț pe unde-va. L'am și întelnit, precum știi, pe pod, când ne întorceam a casă.»

Mara începù să se neliniștească.

«Dar cum v'ați înțeles, — întrebă ea, — ca să plece și el la Arad?»

«Nu ne-am înțeles. Eă nu știam că e și el la Arad; el nu știa c'am venit și eă acolo: s'a nimerit să te vadă când ne întorceam cu nunta de la biserică, a dat cu socoteală, că sunt și eă cu d-ta, și a venit, precum știi, și el — așa nepoftit — la nuntă.»

«Ce va să ăică întâmplarea! — Vine așa câte odată de nici n'o bagă în seamă, și abia târziu te pomenești că e lucru mare.»

«Când a vădut, că te superi, și-a luat inima în dinți și a plecat de la Arad...»

«Sărmanul băiat!»

«Il uitasem aproape, când Trică a venit să-mi spună, că ear s'a întors. — Uite! el n'a venit să mă vadă; eă însă nu m'am putut stăpâni și Duminecă, ăiua fiind frumoasă, am ieșit cu Anca la plimbare, ca doară-l voi întelni...»

Mara se făcù mai neliniștită. Sărmana ei fată: ce păcat a cădut pe capul ei.

«De unde știa tu, unde ai să-l găsești?» întrebă ea,

«Nu știam, — răspuse Persida, — dar m'am dus așa la un noroc în Pădurița și l'am vădut acolo plimbându-se singur. El nu m'a vădut; ași fi putut dar să trec înainte: m'am dus însă la el, ca să vorbesc cu dânsul. D-ta vești, că eă sunt de vină!»

«Nu ești, — ăise Mara. — Cum să fi? S'a 'ntemplat să-l vadă Trică și să-ți spună; s'a 'ntemplat să fie ăi frumoasă; s'a 'ntemplat să-l întelnești: așa aă venit lucrurile și tu n'aveai ce să faci.»

Persida dete din cap.

«Nu! — am voit cu tot dinadinsul, — ăise ea: — asta eă o știu mai bine de cât ori și cine. Tu-l știi, cum era

la casa părinților lui: cu obrajii rumeni, cu mustăcioara linsă, cu părul neted de i se vedea de departe cărarea, cu șorțul tot-d'a-una curat. Acum era cu părul lung și nepeptenat, cu barba încălcită, cu fața buhăită, cu o pălărie turtită în cap și cu hainele purtate și soioase, un om, care petrece nopțile prin birturi și adoarme îmbrăcat. Alta ar fi fugit, poate, de el: eă am alergat la dânsul.»

«Săracul băiat!» — grăi Mara înduioșată.

«Luni apoi, — urmă Persida, — a trecut în patru rânduri prin fața casei lui Clăici, Marți tot așa, tot așa Mercuri și Joi. Eă voiam să nu-l bag în seamă, dar astăđi, după ce ați plecat cu toți la tîrg, nu m'am mai putut stăpâni, ci i-am ieșit în cale, ca să-l întelnesc. — Nu mai pot, mamă: mi-e milă de el și mă muștră cugetul!»

«Va! de sufletul lui!» — grăi Mara suspinând.

«Cum a rămas el? — urmă Persida desnădăjduită. — Ce face el acum? Ce are să facă mâne? Cum are să-și petreacă ăilele vieții? O să afurisească ceasul rău, în care m'am ivit în calea lui, ca să stric tot rostul vieții lui!»

«Nu, fata mea, — ăise Mara liniștită. — Așa vin lucrurile în lumea aceasta: pleci în neștiute și te miri unde ajungi; te-apucă — așa din senin — câte o dată ce-va, și te miri la ce te duce. Omul are data lui, și nici în bine, nici în rău nu poate să scape de ea; ce 'ți-e scris, are neapărat să ți se 'ntempe; voința lui Dumneđeu nimeni nu poate s'o schimbe.»

Persida 'și ridică capul și, resuflând ușor, se uită cu ochi înveseliți la mama ei.

«Lasă-l, — urmă Mara, — nu te gâdii la el, nu-ți munci sufletul pentru dânsul; cum i-a fi, așa să-l fie. Tu cu norocul tău și el cu al lui: Dumneđeu a vrut să te lase, cum ești, și dacă nu te-a făcut Dumneđeu pentru dânsul, e nenorocirea lui, dar nu și a ta!»

«Dar dacă m'ar fi făcut, mamă!?» strigă Persida.

«Nu! — nu! — răspuse Mara cu hotărîre îndărjită. — Asta nu se poate! Dumneđeu știe, — urmă ea mișcată, — cât m'am gâdii eă la voi, cât am ostenit pentru voi, cu câtă inimă v'am fost purtătoare de grijă, și nu poate să mă pedepsească atât de aspru. Dacă te-ași vedé moartă, ar fi perdată toată bucuria vieții mele; dar ași ăice c'aă mai pățit-o și alte mume ca mine și m'ași mângăia în cele din urmă. — Neam de neamul meu nu 'și-a spurcat însă sângele, — strigă ea cu ochii plini de lacrimi. — Și mie 'mă-e milă de el și de mama lui, dar imi ești dragă tu — și nu se poate!»

Grăind aceste, ea-și îmbrățișă fata și-i sêrută ochii și fruntea și părul din creștet — ca odinioară, de mult acum, când era copilă mică.

«Iartă-mé, mamă, mama mea cea dragă și scumpă și bună, iartă-mé, — ăise Persida cu glasul înăbușit de plâns, — și spune-mi tu ce să fac.»

(Va urma.)

TERȚETE

*Se spune că un mîndru astru
Frumos cum nici n'a fost vr'o dată
A răsărit pe ceru-albastru.*

*Nu pot se cred. Orî cărei steie
Splendoarea ce de cer i-e dată
Nu este ca a dragei mele!*

*Ear dacă 'n cer exist'o stea
Ce farmecă cu-a sa splendoare,
Ea totuși nu-î ca draga mea.*

*Căci, pe cînd steaua 'n ceru-albastru,
Cum vine ziua 'ndată moare,
Iubila'mi zi și noapte-î astru!*

A. NEGRÎȘEANU

NEGRU VODA

O ISTORIE ALEGORICĂ DIN TRECUTUL BUCOVINEI
(URMARE)

A doua zi des dimineață aș apucat a se aduna odată cu revărsatul zorilor omenii lui Tudan, coborînd plaiurile de prin prejurul Isvorului în sunetul cornurilor, vestindu-și tot de departe sosirea. Pe caii lor îndesați și cu coama stufoasă, urcau apoi unul câte unul cărarea nedată în spre curtea hătmanului, învîrtind veselii unii baltașele, alții sulitețele lor lungi printre degete, pe când arcurile și tolbele cu săgeți le săltau pe după spate, par'că cuprinse și ele de oareși-care nerăbdare. Alături cu voinici mai de seamă venise și câte un slujitor, precum și alți oameni mai de rînd, tot cu toporul băgat după guler și măciuci groase de lemn de corn în mână. De cât aștia se opreau de vale pe lângă casele din josul curții, așteptînd grămadă ceasul și porunca de plecare.

Tudan îl întempină pe care cum sosia din pragul pridvorului și, vîdîndu-î apoi cam strînși pe toți, se puse pe slătuit: cum și ce fel să purceadă cu vînătoareea, ca să le iasă cu spor. Căci jurase el în sine de-cu sară încă, să stîrpească de astă dată toate bîrloagele de urs de prin pădurile sale, încât nici să nu se mai audă de aceste dihanii prin împrejurime. Și, după ce aș vorbit de una și alta, aș hotărît repede cu toții, ca să cutreere de-a'ntregul codrii de pe lângă Isvor. Pe urmă aș prins a se împărți în mai multe cete și aș pornit care 'ncotro li s'a orînduit, dîndu-și vorba, că în sara zilei a patra să se găsească iarăși cu toții la curtea hătmanească. Tudan însă cu ceata sa, între cari și Tihon, și-a luat sieși partea cea mai grea, adică-te să pătrundă în întunecimele pădurei Lucinei, cât ținea Voevodeasa, și să dobore odată sîlbătēciumile de pe acolo, măcar fie ce-a fi; căci își călcuse acum pe inimă și nu mai voia să știe de vr'o proprie, saș de un drept de a lui Negru Vodă.

Se ridicase soarele ca de trei sulți, cînd Tudan cu cei dece oameni, ce'l întovărășiaș, ajunse în slîrșit să străbată prin desimea copacilor și prin cădături la ho-

tarul locurilor necălcate din munții Voevodului. Nu lăsase pîn'acolo nici o vizunie, nici o gaură fără s'o scoiorască. Căutase prin grămeșile de pietroae, pe sub mușchiul din crăpăturile stîncilor, pe la trunchiurile prăvălitate prin fundături și gârle, dar nu dăduse de nici un urs saș altă fiară. Par'că părăsiseră întradins toți ascunsurile lor obicînuite. Venea acum rindul dihaniiilor ce trăiaș în singurătatea întunecoasă a Voevodesei.

S'a întemplat însă tocmai aici, că lui Tudan să'î vie năprasnic în cap.—fără să se fi gîndit măcar și așa nuș'cum din senin—vorbele bîtrînului Tivran, și și aduse aminte, că el, hătmanul, își dăduse doară cuvîntul că n'are să vîneze în munții lui Vodă. Și acum, — chiar o făcea! Dar Tudan se opri numai puțin, ca și cînd s'ar fi temut, ca nu cum-va să se rîgîndească, ș'apoi rîșfîrîndu-și grabnic oamenii nu prea departe unul de altul, aș început să meargă cu toții lanț, dîndu-și tot semne din corn, adică de câte-orî se perdea câte unul din ei prin vr'o rîpă saș vr'un fund de codru.

Aș dat ei așa înainte cu multă oboseală tot peste ridcături și prin prăpăștiile pietroase cu tufiș încalcit în fărîmături de stîncă, peste cioate și rupturi acoperite de stegî și frunzari mari cînt omul și s'aș ținut cînt aș putut unii de alții, cu chip să rîmăe tot rînd, dar—iată că li s'a pus deodată stavilă. O păclă deasă, ciudată, a început să se lase peste ei, le-a învîlit, cînt ai bate în palme, vederea, de nu mai zăriaș de loc în ce parte merg, și nici ca vorbă, să mai știe încotro s'apuce, ca să nu rătăcească de tot. Strigaș ei și buciumaș unul către altul, pentru ca să-și țină calea, precum li se spusese, dar de ce mai tare se chemaș unul pe altul, de ce mai mult se încurcaș. Rîndul oamenilor a început de la o vreme par'că să se desfacă, strigătele s'audăiaș tot mai slab și la urmă nici sunetul cornului nu mai ajungea de la unii la alții. Steteaș acum bieții vîntori, fie-care cine știe unde, rătăciți printre copaci și tufe,

„Vatra“.

Demascale

Tip. „Gutenberg“, Bucuresci.

orbiți de ceață și lăsați la voea întâmplării, neputând mișca un paș măcar, ba mai mult, gata să cadă pradă la ori-ce fiară, ce s'ar fi întâmplat pe a lături.

De geaba suna și Tudan din corn, nici hargatul s'eu cu caii de povară, ce se cam ținuse de urma lui, nu se mai vedea acum, și încetase și el a răspunde, de se părea totul ca vrăjit. Ne mai știind dar hățmanul ce să țină și să facă, a cercat să meargă tot de-a dreptul, se împedea și se împietecia însă la fie-care paș de rădăcini și crengi, până în sfârșit ne mai putând de trudă și necaz, s'a rezeamat o clipă pe un putrigaiu de brad acoperit de mușchi, frunzari și iarbă, cu gând să se mai odichnească. Nu se aședase însă bine și de odată îl prinse ca o amețală și i-a venit și un fel de poftă de dormit, care-l doboră așa cu capul la pământ. Si ori cât s'ar fi luptat, ochii au început a i se păienjeni, încât mai ca să se închidă; iar gândurile lui luându-și sborul par'că spre altă lume, Tudan, încet-încet s'a lungit pe locul unde s'aședase, de credea chiar singur că nu mai e în stare să urnească nici cu degetul. Decât nici somn nu părea tocmai să i fie, căci el își deschidea din când în când pleoapele și de odată, ce să vadă!... Păcla deasă, ce-l înconjura, începu să se risipească dinaintea lui și printre fășiile ei alburii, ce se înălțau acum repede într-o parte și în alta spre vîrfurile copacilor, i s'a arătat în față o poeană mare și frumoasă, cum nu și mai aducea aminte să fi vădit vr'o dată. Era par'că un covor verde cu flori, ce s'așternus a lene printre mândrii brați, peste cari se pleca lin albastrul cerului. Mai în fund însă, deasupra unei coline sumețe, se zărea pe pagiștea rotunjită, o cetate, cu ziduri mari și vîrfuri de turn sclipitoare, care părea că domnește falnic din înălțime peste întreaga podobă firească.

Tudan, amețit de această privesc, își frecă de mai multe ori ochii și căuta din ce în ce mai uimit spre locul fărâncător, ce se ivea înaintea sa, căci habar nu putea să aibă și înzădar se întreba singur pe el, cum și de unde s'ar fi luat așa lucruri neaștute prin acest munte învecinat, și i venea cât colo să nu și mai dea seamă dacă e treaz ori visează. Așa privind tot spre cetate, iată că auzi sunet ciudat de cornuri, porțile se deschiseră și de pe podețul păriiului argintiu ce ocolea zidurile cu metereze se porni în tropot o ceață de călăreți, apucând drumul în jos, tocmai spre locul, unde sta Tudan. În frunte venea pe un harmăsar negru și neastempărat un om uriaș de mare, cu pletele slobode și mustața neagră avînd pe cap o cușmă de miel plecată din vîrf și cu o pană de corb înfiptă la margine. El ținea în dreapta buzduganul cu ghinturi de aur, semnul de vodă, și purta peste umere un fel de blană scurtă și ușurică, prinsă numai la gât, sub care se vedea o haină încheată cu găitane de fir scump pe ja pept. Alături de acest bărbat, tot pe un cal negru, se vedea un chip de femeie, grozavă și ea la mărime, cu părul lung întunecos, ținut sus de niște ace spileuite și strălucitoare. Ea era strinsă bine într-o rochie de mă-

tase, blănită pe la margini și mai purta d'asupra cingătoarei asemenea un cojocel negru ce ajungea abia să i acopere sînul mare și rotund, sub care ținea, cu mânele albe, hățul. Inapoi lor urmau la depărtare și cu șială câțiva călăreți, îmbrăcați bogat și ei, nu i vorba, dar mai alt-fel, cum se cuvine adică la niște fețe mai de rînd.

Tudan se gîndea, cum ar face să nu-l bage în seamă ceata din curte și a vrut să se dea la dos printre copaci. Dar cel din fruntea călăreților l'a fost zărit îndată și, făcîndu-i semn cu buzduganul, a și repețit în două sărituri calul drept încolo și s'a oprit urmat de ceilalți chiar în fața lui Tudan, încât de atîta iușeală acesta abia avuse vreme să și facă închinăciunea cuvenită înaintea Voevodului.

«Ai venit de-ai făcut vînătoare în munții mei!» vorbi Voevodul, către Tudan, îndreptându și asupra lui ochii negri și plini de scînteii.

«Nu, Măria Ta, am avut numai de gînd să vînez!» răspunse cu jumătate de glas hățmanul.

«Cum să vînez tu pe locurile mele? Nu știi, că tu sunt stăpîn, c'ai căleat pământul meu, că stai înaintea lui Radu Vodă! Ce te-a făcut să îndrăznești una ca asta?»

«Eram silit să dau până aicea cu vînatul, fiind-că urșii din părțile astea vin de o vreme de-mi fac pagubă la curte și erii unul a luat țiu mare un copil din mijlocul satului Isvor și iacă-ne pe goană după el.»

«Da ce treabă ai tu, dacă copilul n'a fost al tău?»

«Să am ertare, Măria Ta, nu i copilul meu, dară e al unui hargat de-ai mei...»

— «Iascultă!» țise Radu Negru cu nerăbdare, «să nu socoli, că eu nu te cunosc. Tu ești hățmaul Tudan și știi din fir în pîr, ce taină porți. Eu ađi atîta i țic: Ferește-te! Mai vechi suntem noi pe aicea! Ai noroc, că nu i-a eșit nici o fiară în cale și n'ai ucis pe la noi nimic. Ai scăpat ușor de astă dată și cred că are să i fie de învățatură pentru viitor, încât să știi să te păzești.»

— Ș'acu dute până n cetate, cere să i dea ceva de mîncare și odihnește-te. Copilul hargatului tău ai să l capeți când i pleca. Însă bagă de seamă, de nu te i purta și tu cu copiii de pe aicea așa, cum au umblat de blînd oamenii mei cu băiatul slujitorului tău, apoi atunci să știi, că pedeapsa cea mai grea are să cadă peste tine.»

— Și țicînd cuvintele astea Voevodul s'a întors repede în altă parte și a plecat năprasnic împreună cu Doamna și tovarășii, perțîndu-se într-o clipeală cu toții printre molidișul des, ce se întindea mai în vale de poeana cetății.

Tudan a rămas o vreme adîncit în fel de fel de gînduri și numai cu oareși-care silă porni pașii săi spre drumul ce ducea la cetate. Aici însă l'a primit un portar bătrîn, care părea ca și când l-ar cunoaște mai de mult, l'a dus pe loc în niște odăi frumoase, punîndu-l la o masă încărcată cu tot felul de mîncări și bîuturi. Și, după ce i trecuse lui Tudan de foame și sete, tot acel bătrîn l'a luat de l'a dus într-o odăe mai mică și

arătându-i un pat curat și îndemânatec, i-a ȕis: «Acum culcă-te și mai vină-ȕi în fire de osteneala, ce ai avut-o, că de aici și până la Isvor e cale lungă. Iar eū am să-ȕi aduc în vreme ce t'eī odihni pe băiatul luat de urs, ca să-l duci cu tine a casă!»

Hătmanul, buimăcit de atâtea lucruri nepricepute pentru mintea lui, nu ȕise o vorbă măcar ci, sdrobit de truda trupului și frământarea capului său, zimbi cu supunere către portar, se lăsă fără a se mai da rugat peste așternutul moale de alături, închise ochii și a adormit cuprins de un somn dulce și liniștit.

Când s'a deșteptat în sfârșit, îl aștepta pe ispititul hătman o nouă minune. Nu mai era adică-te împrejurul lui nimic din cele vădute înainte cu câte-va ceasuri. El era culcat pe putregaiul de brad acoperit de mușchi, frunzari și iarbă, unde se aședase pe timpul prânzului. Ceața, ce-i drept, nu-l mai înconjură, dar poeana cea frumoasă, cu cetatea de pe dâmb dispăruse și Tudan smuncindu-se din amorțea, ce tot se mai ținea par'că de picioarele sale, rise cu silă singur în sine, ȕicându-ș-i: «Doar n'o fi alt-ceva de cât un vis!» Uităndu-se apoi la cer și vădend, că soarele n'avea de cât vr'o două-trei palme până să apună după munți, a dat repede cu ochii să-ș-i găsească armele împrăștiate pe lângă buturuga bradului, când iată că zări printre niște huci de mesteacăn un copil, ce se alunga după fluturi. De astă dată Tudan a stat incremenit de noua vedenie ce i se arăta în acest loc singuratic. Dar până a-ș-i da seamă, că ce să creadă, copilul său să-i ȕicem îndată — băețelul lui Tihon — a alergat chiuind drept spre hătmanul și săltând de bucurie a început să-i sărute, când o mână, când alta. Apoi a apucat să-i vorbească tot într'un sălțat și cu glas vesel, că nu mai poate sta în pădure, că vrea să meargă acasă și nu știe pe unde, că ursul nu i-a făcut nimic, ci l'a lăsat frumușel în mijlocul unei mulțimi de tufe de smeură, colo lângă un isvoraș, unde apoi a adormit — și alte nevinovății copilărești.

Tudan îl privea ascultând și a înțeles din vorbele băiatului, că bietul n'avea de unde să-i spue alta de cât ceea-ce știa. S'ar fi pus acum hătmanul și mai mult pe gânduri, dar vădend că soarele dă să se ascundă, a încetat a mai întreba pe copil și luându-l de mână s'a urcat mai întâiu pe o muche de deal ce se ridica din prejma sa, ca să-ș-i dea seama în ce parte este și pe unde ar fi mai lesne de străbătut spre Isvor. L-a și ajuns îndată capul, că ar fi cel mai nimerit să se îndrepteze spre ameađă-ȕi, unde hotarul său venia mai apropiat și, cum nu era mult până la inserat, s'a hotărit îndată să meargă într'acolo. Mai știa el apoi, că în partea aceea a hotarului nu era tocmai departe coliba unui plăeș de ai săi, unde putea să nopteze și unde era să găsească de bună samă vre-o câți-va oameni din ceata lui. Și bine a chibzuit Tudan, căci încet cum mergea el acum din pricina băiatului, — pe care era silit mai mult să-l

poarte, — ajunse odată cu noaptea la hotarele sale. Și îndată a și dat cu ochii, că mai încolo spre muchia Suhăului, ardea chiar un foc sdravăn, ce lumina gura unei colibe. Din palalaea roșie se mai desfăceaă însă din când în când, ca niște stafii, umbrele mai multor oameni, cari, se vede treaba, erau tovărășii din ceata sa, ce s'adunaseră care cum a fost ajuns și așteptaă acolo.

Acum, când nu avea de cât să urce coasta scorbu-roasă a Suhăului până să ajungă la colibă, trecură prin capul lui Tudan încă odată întâmplările ȕilei și, ori-cât își ȕicea el, că toate s'au petrecut firește, totuși îi părea că era și ceva afară de fire în treaba asta. Că ivirea lui Radu Vodă, întâlnirea cu densus și cele vorbite între ei ar fi fost un vis, cu asta se mai împăca gândul lui; dar ce era cu păcla din pădure mai înaintea visului și cum era să-ș-i deslege el în capul său găsirea micului Tihon în mijlocul codrului, nevătămat și după o ȕi întreagă petrecută în locurile cele mai sălbatică? — Asta, zău, nu-l tăia prin minte și se sbuciuma amarnic cu crierul să-nțeleagă, că ce era la mijloc, el care nu creȕuse nici când cele ce se spuneau de isprăvile strigoilor din peșterea albă. Era ceva tainic în toate astea, — nu avea cum să o tăgăduască însuși Tudan cu toată agerimea sa de om treaz și priceput, — ba încă era ceva, ce nu-i cam venea la socoteală mândrului hătman. Nu-i venea, mai ales de când știa, că socrul său Gârla îi lăsase moștenire munții Voevodesei și astăȕi tocmai se sorocise să vadă și să înțeleagă, că acolo era alt cine-va stăpân și încă stăpân mai mare și mai tare ca Tudan.

Ast-fel prins în cugetările ascunse ale sufletului său, ajunse Tudan în sfârșit culmea, unde-ș-i găsi pe la focul de lângă colibă într'adevăr mai toți oamenii cu cari pornise. Bucuria lor la vederea hătmanului era mare și nu sfârșeau de loc a le'nșira pe toate, câte le pățise fiecare în ȕiua aceea. Lui Tihon îi venea însă cât pe ce să nebunească, când s'a pomenit cu băiatul său în brațe și a vădut că-i teafăr și nu-i lipsește nimic.

Tudan a mas în coliba plăieșului, iar a doua-ȕi, lăsând cetele cele-lalte să-ș-i urmeze vânătoarea împrejurul Isvorului înainte, el singur, cu Tihon, cu băiatul și cu cei-lalți oameni, ce-l însoțise în rătăceniă prin munții lui Vodă, s'au întors la Isvor. Aici bucuria la vestea despre găsirea băiatului era și mai mare și ar fi împărțat-o de bună seamă și inima miloasă a hătmanesei, dar Gârlița a băgat de seamă îndată-mare fața posomorită a bărbatu-său, și n'a avut liniște până când n'a putut să afle din gura lui, ce'l apăsa atâtea de greu. Și când a aflat toate, s'a pus și ea pe gânduri, căci presimția cu duhul ei de femeie îngrijită, mai mult încă poate de cât Tudan, lupta strașnică, ce avea să izbucnească din pornirea de mândrie a lui Tudan și soarta tainică, ce i se împotriva.

(Va urma)

EM. GRIGOROVITA.

VALEA DEDIULUI

LEGENDĂ POPORALĂ DIN BUCOVINA

În partea despre miază-noapte a satului *Părhăuți* se află un deal, care se numește *Dealul Dediului*. Nu departe de dealul acesta se află o vale cam aședată, care e înconjurată în partea despre miezul nopții de o pădurice și care se numește *Valea Dediului*.

Atât dealul numit, cât și valea aceasta își au numele lor de la *Dediul*, care se dice că era un om foarte bogat, fiind-că avea o mulțime de turme de oi.

Locuința statornică a Dediului însă nu era în *Părhăuți*, ci dincolo de riul *Suceava*, pe hotarul satului de astăzi *Pătrăuți*. Acolo locuia el pe malul unui pârâu, care de atunci în coace se numește *Pârăul Dediului* și care, dând în *Pătrânceanca* și trecând dimpreună cu aceasta prin satul *Pătrăuți* se revarsă în *Suceava*.

Având Dediul, după cum am spus, foarte multe turme de oi și neajungându-i pășunea din *Pătrăuți*, era nu odată nevoit să se ducă cu oile sale și într'alte părți unde afla mai multă pășune pentru dênsele. De aceea adese-orî își cumpăra el moșii pentru oile sale pretutindene prin *Moldova* și *Basarabia* până spre *Marea-Neagră*. Și unde-și cumpăra moșie, acolo petrecea el apoi cu turmele sale până ce sfârșia pășătoarea; după aceea se muta într'alt loc.

Intr'o vară s'a aședat el cu oile sale și în valea *Părhăuților*, despre care ni-a fost mai nainte vorba, și, ca pretutindene, așa și aici și-a făcut o stână.

Și de oare-ce a petrecut mai multă vreme pe hotarul *Părhăuților*, de aceea s'a dat *Părhăuceni* a numi atât valea, unde-î era stâna, cât și dealul din apropiere după numele lui. Și de atunci se chiamă dealul numit *Dealul Dediului*, eară valea *Valea saŭ Groapa Dediului*.

Dediul însă n'avea copii, ci ținea numai pe unul de suflet. Și acela era cam slab de minte, însă tare de virtute.

Pe acela îl puse el stăpân preste toți ciobanii săi, și toți ciobanii aveau frică de dênsul și de aceea îl ascultau mai dehai de cât pre adevăratul lor stăpân.

Intr'un an, nu știu cine ce a făcut și cum s'a întâmplat, destul că născându-i-se Domnitorului de pe atunci, care locuia în *Iași*, un băiat, a fost și Dediul nostru poftit la cumetrie.

Dediul, cum a fost poftit, nu stete mult pe gânduri, să se ducă, orî să nu se ducă, ci îndată s'a gătit și s'a pornit spre *Iași*. Eară după ce a ajuns la starea locu-

lui și după ce nou născutul băiat s'a încreștinat, s'a aședat și el la masă dimpreună cu cei-l'alți oaspeți.

Oaspeții, care mai toți erau boeri, nu'l prea băgaŭ în seamă, ci mai fie-care se uita cu coada ochiului la dênsul. Însă lui Dediul nici că-î păsa de aceasta, și și păzea treaba.

Pe la sfârșitul mesei, când sosi timpul ca fie-care oaspe să dea, după cum e datorია apucată din moși strămoși, câte un dar pruncului nou născut și botezat, venindu-î rindul și lui Dediu, el se sculă în picioare și dișe:

— Din câtă avere mi-a dat bunul Dumnezeu dăruiesc și eu noului născut și încreștinat 500 de oi albe ca laptele și oacheșe de ochiul stâng și de urechia stângă.

Se vede că Dediul marî turme de oi a trebuit să aibă, nu șagă, dacă a fost în stare stare să aleagă atâtea oi la un fel.

Domnitorul și oaspeții cei-l'alți care se aflaŭ de față, când îl auđiră că dăruiește atâta amar de oae tot una și una, se uimiră și îl întrebară:

— Cu cine îți D-ta atâtea bucate? *)

— Cu cei tari de virtute și slabi de minte! — răspunse Dediul.

— Și cam cât de tari pot să fie oamenii aceia? — întrebă mai departe *Vodă*.

— Așa de tari, *Măria ta*, — răspunsul eară-și Dediul — că ciomagul lor cea ciobănesc trebuie să fie cel puțin cât o masă de greu ca să se poată potrivi în mâna în care îl poartă. Câte odată, când n'au ce lucra, ca să le treacă vremea, aruncă ciomagul în sus, și până ce pică jos, trebuie să aștepte cel puțin un ceas întreg. Afară de aceasta îndătimează ei de a se lupta numai cu *urieșii* și cu *balaurii*.

Vodă, când auđi aceasta, se minună foarte mult. Deci voind a se încredința dacă întru adevăr e drept ceea ce spune Dediul, orî e numai o laudă saŭ chiar o minciună din partea sa, îi dișe să-î trimeată pre unul dintre aceia ca să se trântescă cu *boinicii* săi, căci pe timpul acela era datină ca Domnitorul să fie mai mulți *boinicii* spre desfătarea Domnilor. Și *boinicii* aceia era goi până la brâu, și când aveau să se lupte, își ungeau trupul cu unt-de-lemn, ca să fie mai tari. Și cei ce se simțeau în putere, veneau și se luptau cu dênșii.

— De ce nu! grai Dediul, bucuros!... cum m'oiŭ în-

*) «Bucate» în graiul poporului va să dișă animale domestice.

„Vatra“.

Taci că 'ți trece

Tip. „Gutenberg“, București.

toarce acasă ți-oii trimete pre unul, care va aduce tot-odată și oile ce ți le-am dăruit pruncului nou încreștinat, și acela, dacă dorești numai de cât, se va trânti cu boinicii Măriei Tale.

Și cum a spus, așa a și făcut, căci îndată ce s'a întors de la Iași și a ajuns a casă, îndată a chemat pre feciorul său cel de suflet și ți-a spus să aleagă 500 de oi albe ca laptele și oacheșe de ochiul stâng și de urechea stângă, și apoi să le ducă lui Vodă la Iași.

Feciorul, ca cei slabi de minte, n'a mai întreat pre tatăl său: cum vine el să dea lui Vodă atâtea oi de aceleași fel, ci dîcînd numai «bine», se duse la stână, alese 500 de oi tot una și una, și apoi se porni cu dînesele spre Iași. Eară cum a ajuns la Iași și a dat ochii cu Vodă dîse:

— Ți-am adus Măria Ta 500 de oi pre care ți le-a trimis tatăl meu Dediul.

— Și unde ți-s oile? — întrebă Domnitorul.

— Aū rămas într'o livadă din marginea tîrgului!... Eū voiam să le aduc aicea și să ți-le daū în samă, însă o *ciocofleandură* mi-a spus să nu le aduc, ci să le las în livada aceea, că de le-voi aduce, dîce, că te-î supăra pe mine!

Vodă, voind a-î cunoaște tăria, porunci după aceasta curtenilor, să-î aducă de probă un drob mare de sare, pre care vr'o șease inși de abia ți rădicară și-l duseră pe nisce pari de fier, ca să-l iee el, să-l ducă și să-l dea oilor aduse de dînsul, ca să-l lingă.

Feciorul nu se puse de pricină, ci luă drobul subsoară, și ducîndu-se cu dînsul, îl dete oilor să-l lingă. Apoi se întoarse earăși la Vodă.

Vodă ți dîse acuma să se trîntească cu boinicii săi.

Feciorul însă nu voi să se trîntească, ci ceru să-î dea mai întăiū ceva de mîncat și de bîut, ca să mai prîndă la putere, și apoi se va prinde la trîntă.

Vodă, ce era să facă?... Spuse să-î aducă cele cerute.

Și iaū adus o balercă de vr'o 12 ocale plină cu vin și un codru de pâne și ți le-aū pus de'nainte, ca să mănânce și să bea cât va voi.

Feciorul luă pânea adusă, într'o mână și balerca cu vin, în cea-l'altă, se rîdimă pe ciomagul său cel ciobănesc și începu apoi a îmbuga câte-o bucată de pâne și-a trage câte-o gură bună de vin pe țeava de la balercă.

Boinicii însă, care staū de-o parte gata de trîntă, vîdînd că feciorul acesta mîncă și bea prea încet, se făcură nerăbdători și de aceea începură a stărui să sfârșească odată de mîncat ca să începă mai de grabă trînta.

Feciorul, la rîndul său, vîdînd că boinicii nu-l lasă în pace ca să-î tînească mîncarea și bîutura căpîtată,

ci totuna-l cincăesc, apucă pe unul într'o mână și strîngîndu-l la piept ți dîse:

— Ia mai așteaptă puțin, frate, că doară nu pieri lumea!... lasă-mă să sfârșesc mai întăiū bucățica aceasta de pâne de mîncat și balercuța aceasta de vin de bîut, și apoi, despre mine, trîntește-te cât vrei, că nu m'oiū da într'o parte!

Și după ce rosti cuvintele acestea, ți dete drumul.

Insă boinicul, cum ți dete feciorul drumul, nu dîse nici *mărc*, ci cădu mort ca toți morții la pămînt.

Cei-l'alți boinicii, cum aū vîdîut ceea-ce i s'a întemplat fîrtatului lor, se înpăimîntară și prinseră a fugi care încotro, trecîndu-le tot dorul de trîntă.

— Ce este!... ce vi s'a întemplat?... a dat strechia în voi de-ați apucat'o d'odată la fugă?... Stați locului, că îndată-s gata! — dîse feciorul, vîdîndu-î că fug.

Dar cui să-î dea mîna a sta locului?... Boinicii erau bunî bucuroși că aū scăpat cu obraz curat.

După ce-a sfârșit acuma feciorul toată pânea de mîncat și vinul din balercă de bîut, dîse Domnitorului, care sta pe un foisor dimpreună cu mai mulți boeri și se uita la dînsul:

— Acuma-î altă gască în cea traistă. Dacă dorești, Măria Ta, numai de cât să veți trîntă românească, spune tuturor boinicilor căți ți ai, să vie și să se înceapă acuma cu mine la trîntă!

— Ba mai pune-ți pofta în cui, dragul meu! — rîspunse Vodă cam supărat. — Nu e destul că mi-ai omorât un boinic, ai vrea să mi-î mîntuești și pe cei-l'alți de dîle.

— Să fie cu ertare, Măria Ta!... nu știam că ai niște boinicii așa de voinici, că să fi știut una ca asta, ți spu-neam din capul locului să-î trimiți mai bine ca să pască niște găște de cât să se încerce a se lupta cu unul ca mine!... Ei, dar, ce-a fost s'a trecut... Acuma ași vrea să știū, de mai ai ceva să-mi spuī orī nu, căci, dacă nu mai dorești nimica de la mine, m'ași întoarce acasă!

— Nu mai doresc nimica... Du-te sănătos și spune Dediului că ți-am mulțămît pentru cele 500 de oi, care mi le-a trimis!

— I-oii spune Măria Ta!... sănătate bună!

Și cum rosti cuvintele acesie, se întoarse spre casă. Și mai trăi, după aceasta, vr'o trei ani, apoi muri. Și după moartea lui, ciobanii Dediului nu mai aveaū frică de nimeni, nu mai căutaū de oi, ca mai nainte, ci vin-deaū din ele cu cîrdurile, și așa, în scurt timp, s'a desfăcut toată averea Dediului. Locurile însă, unde a petrecut el mai multă vreme, și astăzi se numesc după numele lui.

S. FL. MARIAN.

FREAMËTUL PĂDURII

DE SCRIITORUL RUS, V. KOROLENKO

I

Cum geme pădurea... În pădurea asta tot-d'a-una a fost un freamăt, întins și monoton ca răsunetul clopoteilor, un freamăt liniștit și nelimpede ca un cântec fără vorbe, ca o tristă amintire din trecut. În pădurea asta era tot-d'a-una freamăt, căci era o pădure veche și deasă de moliți, pe care nu 'i-a supărat nici o dată ferăstrăul și securea. Moliții, bătrâni ca vremea, cu tulpinile roșietice, steteau în șir, iar verșile lor vârfuri se închideau strâns formând o boltă. Sus era liniște, jos liniște și tot împrejurul era plin de miros de rășină. Prin pătura de ace, care acoperea pământul, răsărise mușchi și se întinsese departe. În locuri mai umede crescuse iarba, și pe ici pe colo iedera cuprindea tulpinele bătrânilor copaci. Jos era tăcere de veci, dar sus prin vârfuri trecea un freamăt fără sfârșit ca un gemet de bolnav.

Dar acum freametul se făcuse mai plin de jale și mai puternic. Eă scoboram încet pe o potecă, și măcar-că nu vedeam cerul, simțiam din cum se întuneca pădurea, că vîzduhul e pregătit de furtună. Era spre seară. Printre tulpini, pe ici și pe colo, se ivea câte o rază din soarele apunător și peste desis se lăsa negurile amurgului.

Nu mai era de gândit să mai fac vînătoare astăzi. Trebuia să-mi caut un adăpost peste noapte, înainte de-a fi apucat de furtună. Calul meu își isbea copitele de rădăcinile desgropate ale copacilor, ciulea urechile și asculta pocniturile rezonatoare ale codrului. Să pripea, neîndemnat de mine, să pripea spre bordeiul pădurarului.

Un câne a început să latre. Prin rariștea pădurii am zărit bordeiul. Un nor albastru de fum se rădica încrețit spre boltitura frunzișului. Coliba, înclinată spre o parte, cu vâlvoiutul ei acoperiș de paie, era sprijinită de un părete de tulpini bătrâne; credeai, că acum-acum să răs-toarnă ori să scufundă. De-asupra ei moliții svelți și mândri clătinau leneși capetele lor. În fața colibii, la luminis, se vedea o mână de stejari tineri, crescuți aproape unul de altul.

Aici locuia obișnuiții mei tovarăși de vînătoare, pădurarii Sahar și Maxim. Acum, pe toate semnele, ei nu erau acasă, căci la lătratul cânelui n'a eșit nimeni din bordei. Numai moșul, cu mustățile lui albe și cu capul pleșuv, sta pe o buturugă și își cârpea opincele. Ochii lui rătăciau așa fără țintă, ca și când ar căuta în minte un lucru uitat. Cârpea mai-mai în neștire.

«Bun găsitul, moșule! Cine-i pe-acasă?»

«Ehei!» Bătrânul a clătinat din cap. «Nici Sahar, nici Maxim. Și și Motria a plecat în pădure să caute vaca... a fugit vaca... or fi mâncat-o urșii. Eac'asa. Nimeni nu-i acasă.»

«Nu face nimic. Am să stau cu tine să-i aștept.»

«Stai și-așteaptă» duse bătrânul, și mă privea cu ochii lui turburi și slabi, în vreme ce eu priponeam calul. Rău îi merge bietului bătrân: ochii lui nu mai ved și mâ-nile-i tremură.

«Adecă, cine ești tu?» mă întrebă el, când m'ăședasem pe buturugă lângă dînsul.

De câte ori veniam la bordei, mă întreba tot acela lucru: cine sunt.

«Ehei! Știu acum, ei las' că știu» duse în urmă, luând iarăși opincea în mână.

«Capul bătrân e ca o sită, să străcoară prin el toate. De cei ce-au murit de mult, de ei imi aduc bine aminte, o, de ei imi aduc aminte! Dar pe oamenii ăștia tineri nu-i pot ținea în cap. 'Mi-am trăit și eu traiul.»

«De câtă vreme trăești în pădurea asta, moșule?»

«Ehei! De mult! Când au venit cu războiul cei din țara Frâncului în țara împăratului — eu eram aici.»

«Ei, atunci ai văzut multe în viață. Poți să-mi povestești ceva.»

Bătrânul s'a uitat la mine mirat.

«Ce să vadă un biet de clopce*?)? Ce să vadă? Pădurea asta am văzut-o... pădurea plânge și ziua și noaptea, plânge iarnă și vara... și eu mi-am trăit viața ca un copaci în pădure și n'am băgat de seamă că trăesc... acu-i vremea să m'astupați cu pământ; și câte-o-dată stau și mă gândesc și nu es la sfârșit: trăit-am eu pe lumea asta ori n'am trăit... Ehei! Eac'asa! Mai știu eu! La urma urmei eu n'am trăit de loc!»

Peste deseale vârfuri ale molișilor s'a ivit marginea unui nor negru; crengile, cari închideau lumina, se desfăcurea grabnic și începură să se legene de vînt, iar mormurul pădurii creștea mai jalnic, mai adânc, și devenea un gemet puternic.

Bătrânul tresări ca din vis, își ridică încet capul și asculta.

«O să vremuiască!» duse el după puțină tăcere. Știu eu bine! O să urle vîntul la noapte, o să rupă copaci, o să-i scoată din pământ cu rădăcinii cu tot și să-i asvârlă... Vâlfa pădurii o să-și joace jocul! adaoase el încet de tot.

«De unde știi tu asta, moșule?»

«Ehei! Știu eu. Bine știu eu, ce vorbesc copaci... Ei, clopce, și copaci poartă frică... Vezi tu, plopul. un copaci îndrăcit, cât e ziua tot vorbește. El tremură și când nu e vînt. Ei, dar bradul cântă încet când e și frumoasă, hui! cum se frământă și cum geme când bate vîntul... Eu nu ved cu ochii — cu urechile aud bine: uite și stejarii încep să geamă... ehei, asta e furtună!»

Și într'adevăr, stejarii din luminis, cari erau apărați de poala codrului, au început să se clatine, ramurile dedeau un freamăt puternic, care se putea deosebi lesne de mormurul molișilor.

»Ehei! Auți acum, clopce? duse bătrânul cu un zîmbet șiret și copilăresc. Am mai văzut eu asta: Când sună stejarii așa, atunci vine noaptea vâlfa pădurii și rupe... Aș! ea nu rupe... Stejarul e tare, nici vâlfa nu-l rupe... Eac'asa!»

«Ce vâlfa, moșule? Tu ai spus, că vîntul rupe.»

Bătrânul făcu semn cu capul.

«Ehei! Știu eu... Aud, că sunt oameni, cari nu cred în

*) Iobagii.

nimic. Asta-i! Dar velfa... eă am vėđut'o, cum te vėd pe tine, ba mai alt-fel, cãci atunci ochii mei erau tineri. Doamne! Ce mai ochi aveam eă în tinerețe!»

«Ei, spune, cum ai vėđut'o moșule!

«Era ca astãđf: moliđii gemeau în codru... acum urlau, acum începeau să cânte... o-ș-ș-o-o! ș-o-o! Și iarăși tăceau. Și iarăși începeau mai tare și mai jalnic. Ehe! Velfa are pe mulți să-i răstoarne. Stejarul a început și el să plângă — către seară tot mai tare, și peste noapte a început hora! Alerga velfa prin pădure și ridea cu hohot și plângea cu huet, și se învărtea și juca și da năvală spre stejari, să-i smulgă... O-dată, într'o toamnă, m'am uitat pe fereastră afară, velfei nu 'i-a plăcut, și ea a fugit de la fereastră, și atunci—crah! a aruncat în fereastră crengi de molid: 'mă-a sgăriat tot obrazul... s'o ia dracul! Ei, eă nu sunt copil, clopce — nu, și-am fugit de la fereastră. Ehe! așa e când se supără...»

«Dar cum e Velfa? Cum e îmbrăcată?»

«Cum să fie? Așa. Uite, ca o salcie în baltă. Părul, ca vreascurile... are barbă... huf, și nasul ca buretele, și gura acoperită cu mușchiu... urită al dracului! Să ne ferească Dumnezeu. Vin'o la vară, s'o veđi și tu, colo în mocirlă. Te suflor pe munte, în vârful unui brad — ai s'o veđi, cum trece ca un stâlp alb peste pădure, se învârtește și scoboară în văi... Fuge, fuge, și pferă 'n codru. Ehe! Și pe unde trece lasă urme de zăpadă... De nu cređi pe un bătrân, vin'o să vezi!»

Avea bătrânul sămintă de vorbă. Neastîmpăratul frea-met al pădurii îl înfierbintase să spue gogoși. El da din cap într'una, zimbea și să uita a șiretenie.

De-odată însă, peste fruntea lui brăzdată de sbârcituri, trecu o umbră. El mă lovi cu cotul și-mi duse cu un glas plin de taină:

«Știi, ce voeam să-ți spuui? Velfa e urită foc, e drept. Da una să știi: rău nu face nimenui. Iși joacă ea mendrele și cu oamenii — dar rău nu face nimenui!»

«Ei cum? Ziceai, că pe tine te-a lovit peste obraz cu crengi de brad —»

«Ehe! Ar fi vrut! Dar și eă ce aveam să mă uit ce face ea? Dacă nu te amesteci în trebile ei, toate sunt bune. Așa e! Ei, Doamne, în pădurea asta oamenii au făcut odată lucruri de groază. Eac' așa!»

Bătrânul a plecat capul și-a tăcut. Când m'a privit din nou, ochii lui scăpărau; vedeam într'ensif o amintire deșteptată.

«Să-ți spuui, ce s'a petrecut în pădure... uite aici, pe locul ăsta... e de mult... și când geme pădurea jalnic, imi aduc aminte... vrei s'ascuți?»

«Spune, moșule, spune!»

«Ascultă dară!»

II

«Mama și tata sunt morți de mult; eram copil mic, când au murit. Așa a fost cu mine. Ehe! Primăria a đis: Ce naiba să facem noi cu broscioiul ăsta de copil? Ei, și boerul đicea tot așa. Atunci a venit pădurarul Roman din codru și a zis: Știi ce? Dați-mi-l mie. Am să-i dau de mâncare și să-l tiu în bordei... să nu mai fiu singur în pădure.» Da, așa a đis Roman, iar Primăria a đis: «Ia-l!» Și m'a luat. Și de atunci până acum n'am eșit din pădure.

Roman m'a crescut mare. Ce om, ce om! Ferească Maica Domnului! Nu era de glumit cu el. Inalt de statură, cu ochi negri, cu părul negru, spătos și închis la vorbă, cãci el a trăit toată viața în pădure singur ca un cuc. Lumea đicea că ursul îi e frate și lupul nepot. Auđi tu! El cunoștea toate dobitoacele codrului și nu se te-

mea de ele, da de oameni fugea și se ferea din calea lor când îi vedea... așa om era! De câte ori să uita la mine, mă trecea nădușala, ehe... da era omul lui Dumnezeu, bun, și-mi da de mâncare cât puteam să mănânc. Imi da și friptură de rață sêlbatecă; împărția bucățica lui cu mine. Ce-i drept, e drept, om bun era.

Așa o duceam amendoi. Când pleca, mă încuia în casă, să nu mă mănânce dihaniile. La urma și-a luat și el nevastă.

Boierul i-a dat nevastă. Intr'o đi l'a chemat boerul și-a đis: «Ascultă, Romane, să te însori!»

Roman a răspuns:

«Da ce dracu-mi trebuie mie nevastă? Ce să fac eă cu ea în pădure. Nu mă însor odată cu capul.»

Roman nu știa multe. Cu femeile nu știa cum să se poarte. Eac' așa. Ei, dar boerul nu era prost... când mă gândesc la el, tot đic, că ađi nu mai sunt boeri de felul lui... nu mai sunt, au pierit toți... Uite bună oară tu... și tu ești boer de neam, așa-i? adecă nu ști; ei, dar ce ești tu pe lângă el... ești și tu un biet de clopce și-atata!

Ei, dar boerul nostru era boer... și-apoi în lume se petrec lucruri... o sută de oameni tremură de unul... veđi uliul și găina? Amendoi es din ou, dar uliul caută să sboare sus... ehe! Când umblă el pe sus, fug și puif și găina... veđi: boerul e uliul, iar găina e femce de-ale noastre, e țerancă!

Eă eram copilandru, dar imi aduc aminte. Vr'o tređeci de țerani cărau trunchi din codru. Boerul vine călare, sucindu-și mustața. Juca sub el calcul. Doamne! Când au vėđut țeranii pe boer, și-au scoș căciulele și-au intrat cu saniile în zăpadă, ca să facă drum boerului. Cât s'au trudit apoi să-și scoată saniile din zăpadă. Veđi, ce 'ți-e boerul! Când încrețește el fruntea, toți tremură, când ridea el, rid toți și când e supărat el, toți sunt ca densus. Să-i fi spus unul o vorbă împotriva, că vedea el pe dracul.

Ei, Roman crescuse în pădure și nu știa multe, iar boerul se purta bine cu el.

«Auđi, Romane, să te însori — de ce? Știu eă. Să iai pe Ocsana de nevastă.»

«Nu vreau» răspuse Roman, «nu-mi trebuie nici Ocsana, nici nimeni... S'o ia dracul, dar eă nu!» Așa a đis Roman.

Boerul a adus biciul. Țeranii au întins pe Roman jos, iar boerul a mai întrebat odată:

«Vrei să te însori, Romane?»

«Nu! Nu vreau.»

«Ei, băeți, numerați-i câte-i încape pielea!»

Roman a mâncat o bătae strașnică. Roman era voinic, dar la urmă i se pără că e prea lată gluma.

«Stați, mă! S'o ducă dracul de femce... să sufer eă asta pentru ea. Aduceți-o mă, că o ia de nevastă.»

La curtea boerului trăia un păzitor, Șvidzky. Acesta sosi tocmai când Roman căpătase poftă de însurătoare. Când a auđit ce s'a întemplat, a căđut în genunchi și a sărutat glesnele boerului.

«Boerule, te rog, să nu omori creștinul cu bătaia, dacă nu vrea să ia pe Ocsana... O ia eă... N'am să đic o vorbă...»

O ia el! Așa om era!

Roman înviase și a început să ridă. El s'a ridicat, și-a încheiat hainele și-a đis:

«Asta-mi place! Dar, omule! Nu puteai să vii mai de vreme? Iar boerul... așa e el! In loc să întrebe cu binele cine vrea să-și lege capul de Ocsana, mă prinde pe mine și-mi dă bice! E creștinește asta?»

Ehe! Une-ori Roman nici boerului nu-i da dreptate! Așa om era! Când era supărat, nu te puteai apropia de el, nici boerul nu! Așa om era! Ei, dar boerul era omul

„Vatra“.

Elefanții

Tip. „Gutenberg“, București.

253

dracului, lui la alt-ceva îi sta capul. El a poruncit țăranilor să întindă pe Roman a doua-oară.

«Nebunule! Eu vreau binele tău și tu mi te strîmbi din nas. Acu trăești ca ursul în bârlog.... Dați-i băteți, dați-i sdravên, până va striga: destul.... Și tu strîmbule de Șvidzky, să te duci dracului, haidi, cară-te! Cine te-a pof-tit aici? Ori vrei și tu să pați ca Roman?»

Bietul Roman era albastru de mânie. Ehe! Il ungeau sdravên cu biciul! Cum mai știa să bată cei de-atunci! Roman însă înghiția noduri și tăcea și n'a ținut: destul. Ei, a dus-o mult așa; la urmă a scuipat și-a ținut:

«Nu-i creștinește să mă bateți așa pentru un drac de femeie! Nu, zău! Și nici nu numărați loviturile! Seca-v'ar mâinile, păcătoșilor! Dar bine potriveți biciul — ei, ce sunt eu, piele, să mă tăbăciți așa? Dacă-i vorbă, stați mă că iaș și pe Ocsana și pe mama smeilor!»

Boerul a rîs.

«Acu vii de-acasă! Dacă la nuntă n'ai să poți șede, cu atât mai bine, ai să joci într'una!»

Boerul era vesel, să fiu al..... era vesel! Ehe! d'apo mai încolo, a pățit-o rău boerul — ferească Dumnezeu, să nu pață nici dușmanii așa! Nu, nici jidanilor nu le doresc una ca asta...

Roman s'a însurat. Și-a adus pe Ocsana în bordeiul din pădure. La început o înjura mereu și-i tot vorbea de bicele boerului.

Când să întorcea din pădure, Roman își alunga nevasta din casă.

«Cară-te! Nu-mi trebuie femei în casă. Cine naiba mi te-a dat!»

Ehe! Mai târziu s'a obișnuit cu ea. Ea mătura casa, o spoia frumos, puneă toate în rînduială: scliștea casa ca oglinda. Ți-era mai mare dragul! Și Roman s'a schimbat — să vezi! La urmă îi era dragă — să n'ajung ziua de mâine, dacă mințesc! Îi era dragă foc și-o ținea ca pe-o floare. Ehe! Așa om era. Când a început să-i placă nevasta, zicea de multe ori:

«Cuminte om, boerul! Ce măgar am fost, să mănânc atâtea bice! Acu ved că nu-i așa rău însurat, cum gândeam; nu e rău! ba la adică e bine, zău bine!»

Eu nu știu, câtă vreme o fi trecut, dar știu că într-o zi Ocsana s'a așezat pe-o laviță și plîngea. Seara s'a culcat bolnavă și dimineața, când m'am deșteptat, am auzit un glas subțire. Ehe! gândeam eu — a făcut Ocsana copil.

Toată ziua a țipat copilul; seara a încetat cu țipetul. Ocsana plîngea; Roman era întunecat. El a ținut:

«Acum n'avem copil, și dacă nu-l avem, la ce să chemăm pe popa? L'om îngropa noi la rădăcina bradului.

Așa a ținut. Și-a făcut. A săpat o groapă mică și-a îngropat copilul — uite colo trunchiul de brad, cel țândărit de trăsnete... acolo! Știi ce, clopce? Așa, după ce sfințește soarele și să arată luceafărul, ved eu o păsărică sburând împrejurul bradului și țipă așa de jalnic de-ți rupe inima. E sufletul nebotezat, și cere cruce! Spun, că este un om tare învățat și meșter la carte, care poate da cruce, și atunci păsărica să astîmpără... ei, da noi în pădure nu știm!

După ce s'a făcut sănătoasă, Ocsana se ducea la rădăcina bradului și plîngea, plîngea tare de răsuna pădurile. Așa era Ocsana. Iar Roman se jeluia de Ocsana, nu de copil. Când se întorcea din pădure, zicea neveste-sii:

«Mai tacți din gură, proasto! În locul mortului, o să vie altul, dacă vrea Dumnezeu. Eu nu știu, era al meu, nu era al meu — cel de-al doilea știu că al meu o să fie!» Ocsanei nu-i plăcea aceste vorbe. Ea înceta din plîns și ocăra pe Roman. Dar Roman nu se supăra.

«Ei, de ce mă ocărești? Ce-am ținut eu? Am ținut, că nu știu. Și apoi, uite, nu știu. Tu ai trăit în sat cu oamenii, nu în pădure cu mine. De unde să știu? Acu ești în pădure, și știu. Când m'am dus în sat, m'a întrebat Todosia: «Ei Romane, cum naiba ai tu un copil așa de vreme?» Eu am ținut: Știu eu! De unde să știu, dacă e de vreme ori nu? Ei, acu tacți și nu mai plînge, că la urmă îmi es din sărită și te cărpesc!»

Ocsana să certa, să certa; la urmă tăcea. Câte-o dată isbea cu pumnul în coaste pe Roman — dar mai mult în joc. Când să supăra Roman, începea să tremure Ocsana... începea să-l desmerde, să-l cuprindă, să-l sărute, să i se uite în ochi... și Roman se liniștea. Că uite Clopce: eu n'am fost însurat, dar știu, că am vedut multe: o femeie tînără sărută așa de dulce, că poartă de nas și pe omul cel mai îndârjit. Hei, hei!... eu știu, cum sunt femeile. Și Ocsana era așa de durdulie... nu mai sunt femeii așa frumoase ca ea. Ți-o spun eu, Clopce, că ați nici femeile nu mai sunt cum au fost!

(Va urma).

E. FLORESCU

FEL DE FEL

Ș T I R I

P. S. S. Episcopul de Roman Inocenție Moisiu, a încetat din viață. Defunctul era în vîrstă de 62 ani. La 1853 intrase în tagma monahală, în 1880 a fost ales arhieru și numit vicar al Mitropoliei din București, post pe care l'a ocupat până la moartea episcopului Melchisedec, când a fost ales episcop al Romanului. Inmormântarea s'a făcut la mănăstirea Cernica.

A. S. Principele Ferdinand, cu ocaziunea vizitei Sale la Iași a dăruit 2000 lei pentru săracii din oraș, iar Principesa Maria a dăruit 15.000 lei societății *Recuniunea femeilor Române*.

Nicolae Barbu, doctor în litere al Universităților din Berlin și București, un distins profesor de limbele clasice la liceul Sfântul Sava, a murit în București de o boală de piept.

De la Academia Română. Academia Română a aprobat propunerea secțiunii istorice de a se pune ca subiect la premiul «Boldescu» de 1500 lei, pentru anul 1899, o monografie a cetăților Chilia și Cetatea-Albă, cu istoria lor din cele mai vechi timpuri. Pentru premiul «Heliade-Rădulescu», pe 1898, secțiunea istorică nu a ajuns la un vot unanim. D-l Vincentiu Babeș a propus istoria chenezatelor bănățene. D-l V. A. Urechia a propus ca subiect un studiu critic asupra cronicarilor munteni, atât de puțin cunoscuți. Iar D-l I. Kalinderu, un studiu istoric etnic asupra Basarabiei. Plenul Academiei a aprobat acest din urmă subiect, care, după cât se crede va fi cam greu de tratat cu succes, avînd în vedere starea de ață a Basarabiei.

Intr-o ședință a Academiei D-l Hașdeu, a dat seama despre mersul lucrării *Magnum ethimologicum* și a citit articolul despre Basm. D-l V. A. Urechia despre impor-

tantul Codice scris de Babilus, arhiepiscopul marce-nopolitan la 1646 la Bacău. Secțiunea literară a propus de membrii corespondenții pe D-nii Th. Șerbănescu, I. Nenișescu și Duiliu Zamfirescu.

S'a discutat cesțiunea lui *u mut*. D. B. P. Hașdău a raportat în numele majorității secțiunii literare în cauza lui *u mut*, opinând ștergerea lui.

Săptămâna trecută a intrat între membrii Academiei D. Naum. A vorbit despre George Sion. I-a răspuns D. T. Maiorescu.

Domnișoara Agata Bărsescu, va sosi cu o trupă de artiști în Cernăuți și va da mai multe reprezentații teatrale în teatrul orașenesc. Timpul sosirii D-rei Bărsescu nu este încă fixat, va fi însă saș finea lunii lui Mai sau începutul lui Iunie.

Procesul Memorandumului. La 24 Aprilie, Duminica Tomei, se vor ține mari meetinguri în toate orașele din România în contra dării în judecată a comitetului partidului național din Sibiu. În capitală se va ține în aceeași zi întâi un serviciu divin pentru triumful dreptății, apoi D. profesor universitar C. Dimitrescu-Iași va ține o conferință despre *Cestiunea Națională* la Ateneu și pe urmă marele meeting la Băile Eforiei. Vor lua cuvântul D-nii G. Panu, N. Filipescu, I. C. Grădișteanu, Delaviancea și G. D. Palladi.

Un comitet de cetățeni a fost desemnat, într-o întrunire ținută la Ateneu, pentru a lua împreună cu comitetul Ligei culturale toate dispozițiunile trebuitoare la reușita meetingului ce se va ține în sărbătorile Paștilor în favoarea Românilor de peste munți.

O expoziție internațională. Este vorba ca peste un an să se țină în București o expoziție internațională la care vor participa toate Statele din peninsula Balcanică. — La toamnă chiar, ministrul Domeniilor va supune Corpurilor legiuitoare proiectul de lege privitor la această expoziție cerând tot-d'o-dată creditul necesar pentru aceasta. — D. P. P. Carp, împreună cu D. Nicu Filipescu, primarul capitalei, încep în curând a prepara studiile necesare acestui mare proiect, chemat a da un nou avânt comerțului și industriei Statelor balcanice și în special țerei noastre.

VARIETĂȚI

Petru cel Mare și Mencicoff. Țarul Petru era într-o zi indispus; a dat deci ordine soldatului, care sta de pază la ușa cabinetului, să nu lase pe nimeni înăuntru.

Generalul Mencicoff, prieten personal cu Țarul și cel dintâi fruntaș al imperiului, vine și vrea să intre la Țarul. El intra tot-d'a-una în palat fără a fi anunțat. Acum însă soldatul îl oprește.

— Ești nebun? Ție el.

— Nu sunt, răspunde soldatul. Am ordin să nu las pe nimeni la Țarul.

— Dar eu sunt Mencicoff, pot să intru când vreau.

— De geaba, generale! N'ai să intri.

Generalul era cu biciușca în mână. Furios el isbește obrazul soldatului cu biciușca. Sângele a țâșnit.

— Poți să mă bați, generale. N'ai să intri.

Mencicoff vrea să intre, soldatul îl oprește; ei se înhață, se isbesc, se luptă.

Țarul ese atunci, atras de sgomot.

— Ce-i aici? întrebă el vădând pe soldat și pe general ținându-se de gât.

— Mișelul ăsta îndrăznește să oprească pe Mencicoff de-a intra la tine.

Petru s'a uitat crunt la soldat. S'a întors apoi, intrând cu Mencicoff în cabinet. Aș stat mult de vorbă.

Când a eșit generalul, Țarul l'a petrecut. La ușă, Țarul ia biciușca din mâna generalului și o dă soldatului.

— Ei băte! Cârpește acum pe generalul de ici.

Mencicoff rămâne uimit. Petru nu glumea.

— Pe mine?

— Pe tine! Tu de ce l'ai lovit? Avea ordin să nu te lase înăuntru.

— Dar cum să mă lovească? Un soldat de rând pe un general...?

— El e căpitan, generale...

— Și-apoi? Eu sunt general...

— Lovește! colonele, Ție Petru către soldat.

— Lovește, colonele! Ție Mencicoff aprins de mânie și plecând obrazul. Lovește, colonele, căci de mai întârziezi Țarul te numește general..."

Și soldatul a lovit și din acel moment a rămas colonel.

Averile lui Manuc-bey. Se știe, că otelul «Dacia» din București pâuă ađi e numit «hanul lui Manuc». Acest Manuc era un armean din Asia-mică și a trăit mult timp în Țarigrad, unde a primit titlul de bey (prinț) pentru ajutorările cu bani ca făcea Sul anului, fiind-că era putred de bogat. Fiind omorât Sultanul Selim, prietenul lui Manuc, armeanul a venit în București și s'a așezat aici. El și-a zidit reș palate în București: actualul otel Dacia pe marginea Dă boviței, și două palate pe Podul Tergului de-afară (Calea Moșilor), unul din ele a ars, iar cel-l'alt există. Manuc avea la marginea Bucureștilor un șir de mori. El cu părăse moșii în preț de vr o 20 mi iône franci. Declarandu-se războiul între Ruși și Turci, Manuc și-a vândut moșiile, morile, palatele și a fugit în Franca. Palatele lui din Țarigrad erau foarte luxoase: toate cuiele întrebuițate la construirea palatelor erau trecute printr-o monedă de aur, toate scândurile întrebuițate erau de abanos și de chiparos, lemnăria și tavanele erau bârne de chiparos, iar ușile erau acoperite cu aur.

ILUSTRAȚIILE

Ghică unde e? Tablou de T. Kleehaas. Un joc pe care toți l'am jucat în copilărie.

Danțul iataganului. Tablou de Palo Iovanovic. Un joc obișnuit al Albanezilor. După tactul cobzei, jucătorul face fel de fel de mișcări repezi cu două iatagane, fără să se taie. O dibăcie de jongleur.

Cataracta Niagara, după Aivasowsky. Cataracta are 2 brațe, între ele e o insulă mică, o stâncă, unde poți să mergi fără primejdie, căci riul din sus de cataracte e foarte liniștit. Sunetul produs de căderea apei s'aude cale de 6 ceasuri. Sub cataractă e un nor de pulvere de apă, înalt de 90—100 de metri.

Demascate. Tablou de V. Gamba. Scena să petreacă la bal mascat, în momentul când măștile își rup masca, părăsind acel «incognito» atât de intrigant la baluri mascate.

Elefanții. O scenă din interiorul Africii. Desen după natură.

Taci, că-ți trece! Cum plâng copiii, când ved sânge! S'a tăiat mititelul la deget. Cel doi tovarăși de joc îl mângăie și-l sărută. Tablou de F. Dvorak.

TOALETĂ ELEGANTĂ

Cu corsagiul „Marie-Luise“

Corsagiul e lucrat din catifea ne tunsă, vârgată, de culore maron deschis-auriū, cu fondul țesăturii bleu și formează un mic basc tăiat în limbi și garnisit în față și în spate cu bretele de catifea simplă și de o culoare tot maron însă mai închisă. Aceste bretele sunt reținute în talie și puțin mai sus cu cățarami de cilic, terminate jos cu câte un ochi în formă de funde și unite în talie cu o mică traversă, care formează cordonul.

În partea de sus a corsagiului, vedem platca de guibură albă ca și epoletele de peste mâneci, care sunt trecute sub bretele. Gulerașul, este compus din catifea la fel cu bretelele, având în față o mare cățaramă de cilic. Mănecele din aceeași stofă cu a taliei—în două bufante,—despărțite peste cot cu o brăciuleță din catifea maron, închizându-se cu o fundă în față brațului. Manșetele, de la cot în jos, sunt confecționate din aceeași guibură ca platca și legate cu panglici maron la fel cu catifeaua bretelelor.

În față, corsagiul, este compus din surah bleu deschis, lucrat în bufant, care se termină sub micul cordon de catifea.

Foile — din catifea vârgată, — sunt croite în formă de redingotă, care deschizându-se în față lasă să se vadă o foaie de surah bleu, la fel cu plastronul corsagiului. Marginile redingotei, sunt tivite cu o dantelă guibură de acelaș fel cu platca, fiind înguste la talie și lărgindu-se din ce în ce până jos la poalele rochiei.

Pălărioara, în formă de capot mic, este cu fundul din catifea la fel cu rochia, funda din față din catifea maron, penele bleu și diadema din cilicuri, care formează într'un mod complect armonia întregului costum.

C. A.

GHICITORI

I

SALTUL-CALULUI

Iubita mea e fată bună, dar cu toane. Odată i-am cerut o sărutare. Ea drept răspuns mi-a scris pe o hârtie:

t	ț	u	n
c	u	a	o
i	f	e	i
p	n	p	

Răspunsul ei! Mi-am bătut capul o săptămână și nu i-am dat de cap. Acum, cu risicul de a vă introduce în tainele mele, vă rog cititorii să mi spunefi ce răspuns mi-a dat iubita.

Paul.

II

ARITMOGRIF

Un proverb românesc. Patru cuvinte stătătoare din 14 litere. Litera primă în șir e și a opta etc. Literile sunt:

1	=	8	
2	=	9	
4	=	11	
5	=	12	
6	=	13	
7	=	14	3 = c
8	=	4	10 = p.

Suma =

V. Glădeanu.

III

Eū sunt în biblie un nume,
întors citit eū sunt pronume.

I. R. Abrudeanu.

Cine dintre *abonații noștri* va trimite până la 25 Aprilie, deslegarea exactă a acestor 3 ghicitori, ia parte prin tragere la sorți la câștigul a unei sau două cărți literare ori care le va dori pe preț de 4 lei.

Deslegarea ghicitorilor din No. 7.

1. Rău-i cu rău, dar mai rău-i fără rău. Cifra 6 arată ca R e să se înlocuiască de 6 ori, tot-d'a-una la începutul șirului.

2. Cu judecata, nu cu lopata.

3. Urs, Rus, Sur.

Premiul l'a câștigat D-nul I. C. Bistrițeanu.